

ROMAN

No 4

SISU:

- E. Schulze: Bessa.
Andres Silla: Weel nüüdki.
Joh. Umblla: Nutwale lapsele.
H. Courths-Mahler: Rani amulett.
Knut Hamsun: Ringreisil.
Gösta Segercrantz: Suudlus Marseilles.
Jullus Wolff: Marus.
H. Werner: Unenägu.
Lafcadio Hearn: Kuradi kalliskiwi.
Raamatutest.
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENNG“
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Heindmõistatuselaskendus

Nr. 24 (90) on:

Adu Reinwald; 25. 11. 1847.; Wiljandi.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Karin Awendt, P. Ansmut, I. Anwelt, E. Alt, Herta Arro, Ada Altberg, Edith Arro, Anna Anso, K. Adamson, Annette Andreimann, Herta Armann, Egon Awendt, Ida Agberg, J. Annimaa, R. Baumann, Paul Bor. M. Balti, B. Berggrün, A. Donald, R. Esou, O. Drjagalowa, Erna Emmar, Minna Eist, E. Emann, Elmar Kõlu, Aleksander Grünberg, Leonid Grigorjew, Em. Gutmann, G. Habel, Wold. Gaering, Heinrichson, H. Heinbau n, E. Hartmann, W. Habak, Rita Jürgens, Georg Iwask, Olga Kink, E. Jürjas, Käthe Jürgenson, Clemy Jõbeda, A. Inthal, Selma Johanson, A. Johanson, Lydia Juhe, T. Kauss, E. Kuiv, Hans Kuisk, O. Kuulep, Aleksander Kopwille, Johannes Karolin, K. Karu, H. Kenberg, O. Kuulep, Endel Kuusberg, K. Kihlefeldt, A. Köppel, A. Kaiw, Max Kaiw, Agnes Kütt, Alfred Kuuskmann, Jaanus Kaik, Richard Kuusik, I. Kilak, L. Kreegi, Joh. Karu, Elmar Kukk, Hilja Kanter, Ed. Kepnik, Egon Kaeli, Elmar Kruus, M. Jürgens, A. Koit, Hans Kippar, A. Kauler, Regina King, A. Kukkur, M. Krel, A. Leppik, Erich Leppik, Karin L., Lepmann, W. Leiner, H. Lorens, Adele Leppik, H. Lagemann, E. Kiwistik, Regina Leyden, G. Loosberg, Edmund Leiten, A. Luha, A. Luige, Edgar Matwerk, Ferd. Martinson, E. Möllifer, Paula Melifer, J. Mõttus, Waldo Mullas, Helmi Masing, H. Michelson, Thomas Meindok, B. Matwejew, L. Mespak, H. Nipmann, A. Nugis, Anna Niglasson, A. Nurk, Amanda Neumanskraft, Walfried Neumanskraft, Paul Oraw, A. Otstavel, Aug. Ots, O. Owjir, Alfred Pelton, Richard Pallas, Marie Peet, Iwan Pöhl, Ewald Pärn, A. Pitsi, Erna Pawelson, Dolly Pajjas, Astrid P. Ernst Pajjas, Harald Peebus, W. Pukk, Johann Peet, W. Postow, Egon Pärbo, O. Riesenkauf, K. Rebane, Lydia Rus, H. Rospel, Mary Rosenstrauch, Astrid Rosen, Benita Resti, Meeta Rüütel, Eduard Rüütel, Karl Saarepera, L. Sarjas, Ksenia Siitam, N. Siitam, A. Sukles, Gottlieb Sillam, S. Skolar, Cecillie Suise, Salme Silberg, Harald Sihwer, R. Simmer, E. Sepp, K. Schneider, E. Schneider, M. Steinberg, Andrei Stern, Uno Talwik, Dolly Timm, "K. H. T." L. Tiisfeldt, Wigo T. E. Tsahkna, K. Tõnso, Ilse Tõnisson, A. Tuults, Joh. Tamberg,

O. Tirmann, Marie Tsahkna, E. Tuimann, Aleks. Tamm, Ella Tendermann, Julius Uus, Nelly Uhlberg, N. Urbanowitsch, Fr. Wiidik, M. Wagiström, "Wincit Veritas," W. Worst, A. Wälja, Emilie Wilberg, R. Weinberg, Ewald Warma, K. Weimann, Paul Wesilind, E. Welberg, L. Wirbel, P. Willenthal, C. Wahlmann, M. Wirbel, E. Willenthal.

Tartust: B. Allas, Maimo Arers, Linda Ass, M. Braun, O. Dawid, Elfriede Ehrlich, Joh. Erton, J. Freiberg, B. Hermann, Joh. Jõul, L. Jõul, J. Kõõba, O. Kiwi, Krootmann, K. Kerem, Axel Kiba, Ewald Leinbock, W. Lais, Joh. Mitnits, W. Nõöp, Aug. Palo, Heino Parts, Leonhard Peebo, N. Parweots, Ed. Pedajas, Antõni Puijat, Ed. Puijat, A. Piile, Asta Puijat, Hedwig Puijat, Helmy Purk, O. Raus, Rud. Rebane, Emma Siimann, Al. Sabrak, Rud. Sõbar, Karl Sule, Joh. Sogenbits, Hilda Tamsar, A. Timpmann, E. Tees, Karl Tralla, L. Tilga, E. Tiido, Leida Tamman, Bernhard Umm, Arnold Unt, Joh. Walgerist, Helene Weide, K.

Walgast: Ed. Allas, P. Animägi, Salme Drell, H. Treirik, Heint. Kosesson, E. Neumann, I. Pelitsen, I. Ruga, Alide Reinbusch, O. Reinbusch, O. Ssask, J. Ssas, Ella Tanna.

Wõrust: A. Kornel, Märtel, Harry N., N. N. F. Piirand, Aug. Prii, Wolly Piip, A. Põld, Wolli Wäino.

Pärnust: Joh. Adamson, A. Jalas, Hilda Ilwes, Marianne Ilwes, Juurkas, A. Kask, Elmar Kiwi, Arseni Kullerkupp, E. Kewardt, Milda Küng, Alla Klassen, J. Kont, Hendrik Kurm, O. Kewart, K. Kurmi, Wold. Lindau, Alfred Lõhmus, Joh. Lewand, Ella Lossmann, Al. L. K. Põtsam, Walfried Poodwilmann, Aug. Reinwald, Martha Reimets, A. Süsslich, E. Siitam, A. Steinberg, Helene Steinberg, Hilda Takk, A. Tamman, L. Waks, Alex. Watanatoa, Anton Wiidermann.

Wiljandist: Peeter Allik, E. Kuhlbusch, Ed. Kallit, K. Müütrisepp, W. Matsike, Pau., E. Pertmann, Aleksander Pütsepp, Arno'd Saupa, Emma Johanson, Alwine Jürisson, Hilja Wäljots, Salme Maiste, E. Oinas.

Rakwerest: Helki, Fritz Kask, Artur Looius, Lydia Lindmann, E. Laasberg, N. P.,

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o. -ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(üks B Laenu-panga majas).		Tekstis 50% kallim.
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad vastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 4 (94)

Weebruar 1926

V aastakäik.

Besja.

Proaati kirjaniku G. Schulze jutt Albaaniaast.

4

Siis wõttis ta Brenti magamiswaiba, mantli ja jämedast wõlbiist pruuni kaabu, peale selle veel kōit, mis Brentile kuulus ja mis ta leidis. Kōit need wõstas ta jōlle, nagu oleks ta tahtnud kulas puhastada kõigest mustusest. Wtits kuldraha kraapis ta jaapanina abil lokku, keegi ei julenud neid puudutada, lūtkas nad wārawa lāweni ja nihutas neid seni jalaga, kuni nemadki jōlle lendasid. Silmandāhtawalt kartis ta ennast rūwetada, kui neid Juudarahašid weel kord lāega puutus.

Mtipea kui see sānbinud, lāks ta lahtisesse kuuri, kus põlludōwritšid seisis. Sealt walis ta suure labida ja lõblase, kutsus Njini ja andis need tema kätte. Selle kōit tegi ta wõlifest wāga rahulikult. Ta enesewalitsus nāis olewat tagasi tulnud. Minult pungis ninafōdrmed, korts kulmude wāhel ja kōit ta tegutsemise sōnatus ilmutasid piiritumat wiha, mis temas wāhenemata edasi kīhas.

Pojad tundsid teda ja hoidusid temalt madagi küsimast.

Drano istus oma toas, pea kāte wāhel. Pīsarad weeresid tal wāiksele üle pōskede alla.

„Brent, tule wālja!“ heidutas teda nūūd Martu hāäl ja Marku ise ilmus, pūšs seljal, lāwele. „Jāta oma ema jumalaga!“

Drano lārgas pūsti ja wōttis oma armsama poja āmbert wāljusti nuttes kinni.

„Marku, Brent on meie esimene laps. Walurikka Jumalaema nimel — anna temale andeks!“ palus ta ja kattis poja nāo pīsarate ning suundlustega.

Marku ei wāstānud, waid kāsks Brentil due astuda.

See wabastas enda ainult suure waewaga ema kāte wāhelt.

Waewalt jōndis ta due, kui Drano oma mehe kāswarrest kinni tahmas.

„Mis tahad ja temaga teha, Marku?“ kīsendas ta kās hirmu. „Sa tapad minu, see on minu wanem ja esimene poeg. Marku, eht on ta ometi weel jūutu!“

Marku kāsus ennast tummalt lahti raputada.

„Et, ma ei lasse sind lahti, enne kui tean, mis ja tahad teha!“ kriiskas Drano kās loledat hirmu.

„Jāstin ta sinule. Sa ei tahtnud teda, nūūd on ta minu oma!“ pomises Marku lābi hammašte, wabastas enda tugewa nõksuga, tõmbas kulaukse oma taga kinni ja pōbras ulse wōtmega kās korda lūtku.

„Brent, sina lāhed ees! — Teie teised jārgnete wanaduse jārjes ja sina, Njini, kannab labidat ning lõblast,“ pōbras ta poegade poole.

Wāiksele ja rõhutult lahtus rong kulast — üle māe lagenidiku poole liikuma hakates.

Kula poolt lajas āditi lābilōitaw karjatus.

Niin pööras kartlikult ja pisarfilmil ümber nägi, kuidas meeleheitliku ema käed ühest külge seina lakkeangust välja kahmasid ja ta sõrmed seal ligidalt seisvast naelast kinni võtsid ja seda kangutasid ning wangutasid, nagu oleksid nad tahtnud müüri maha rebida.

Sellejuures karjatus nagu looma suust, kellelt ta poeg rõõmitakse ja kes oma läpad tahtistawate trellide kallal weriseks lööb.

„Marku, mis sa tahad temaga teha? Marku! Marku! Võtan ta ja lahtun temaga! Marku, ma lahtun temaga! Marku, et kuule ometi!“ kajas Drano hääl kõlebästi läbi kuristiku.

Uga must Marku tegi, nagu ei oleks ta midagi kuulnud.

„Edasi!“ käskis ta karmilt, ja ta silmad punasid nagu kaks piiki Niini kartlikule näole, nii et see kohtudes jälle edasi ruttas ja enam taha waadata ei julenud.

Pikkamisi suri meeleheitlikult kisenawa Drano hääl, ja rong jõudis peagi kuristiku suhu.

Minult veel üstikub mäikseb inimestesalgad seistsid siin-seal lagendikul ja rääktsid sündinud loost.

Päike wajas nagu werine lera D'hernogora sakiliste tippude taha Nabria mereesse, kui Martu oma poegadega jõudis kivitiele lagendikule ja sedamööda hakkas edasi minema.

Natulese ajaga kogus jälle kari naist, lapsi ja mehi tee ääre, mis Uz'sse wiib. Reid kogus sinna sadandeid.

Uga keegi ei iikunud lähedale; kõik jäid tüki maa taha seisma ja lasksid rongi mööduda. Waewalt julges keegi midagi softstada, sest nendel lasus nagu kõuepilw, kui nad Marku musta wihast nõgu nägid.

Aufartus tema wastu oli nii suur, et teda ainult laugelt juleti jälgida.

Wiimisel ringul, seal, kus Marku tund aega warem oli kolkku puutunud õnnetu Noz-Coliga ja tema saatjatega, jäid salgad seisma, sest et nad sealt üle lagendiku kuni Uz'ini ja ja Podgoritiani wõisid näha. See oli siin ma linn, mida Drano unes näinud ja luhu waitoitto, muutudes mustaks hiiglapilweks, oli maandanud.

„Mis kawatus tal ometi on? — Mis tahab ta teha oma wanema pojaga, kel sõjariista ei ole?“

„Ta wiib ta Uz'sse ja annab seal Nozi kätte.“

„Uga misjaoks on tal labidas ja kõblas jaafas?“

„Ega ta ometi —“

„Sumala eest, nad pööravad furnuata poole!“ kisenas üks noor naine, kel rinnalaps süles, äkki kõlebästi.

Tõepoolest pööras rong lagendikul seiswale furnuataiale. Wana tühi plats kiskewajunud, lagunenud haudabega ja ümberkukkunud kivistidega, millest umbrohi ja kibuwitsab üle kaswanud.

Marku andis poegadele käsu peatuda. Tema ise läks kõrwale üstiku akatšia juure ja proowis maad.

Siis näitas ta oma wanemale furnukõwatule pojale käega.

Prent läks tema juure nagu olewas, kel enam oma tahet ei ole.

„Siia jää seisma!“ käskis Marku.

„Iha! Shamyl oli Nozi päässi leidnud, ma ei woinud enam teistti. Ma —“

„Suu kinni, koer! Kui sa ei osanud auksasti elada, siis ära meie peale toorma wähe-malt surmas weel argtuse häbi!“

Prent jäi wait, ajas enda sirgetks ja asus puu juure seisma.

Marku e Zij pööras nüüd teiste poegade poole ja ütles tumedasti, aga kindlasti:

„Tema on meie perelonna ja iga üstiku peale meie seast kustutamata häbi toonud. Meie wõtme oma süütust tõendada ainult sellega, et üheskoos teda karistame. Tema oli meie perelonna esimene bessamurdja ja peab, kui Sumal tahab, ka wiimne olema. Goen kolm. Teie asute siia minu ette ritta ja sihtte rinnale, mina otjaeffe. Sina, Niin, astud kõrwale, et sa näeksid, mis tähendab bessat murda ja külasti ära anda. Selle puu alla seal peate ta pärast maha matma!“

Pojad tegid waikselt ja sõnatult, mis isa kästinud; seadsid enda kuus sammu Prentist laugel ritta ja ootasid.

„Palu oma wiimne Meieisa ja palu Sumalalt oma kuulmatu kuritegu andeks!“ käskis Marku nüüd külmalt Prenti.

Prent liigutas masnikult huuli ja wahtis poologaralt lord isa, lord wendade peale.

„Oled sa walmis?“ küsis Marku natulese aja pärast halastufeta.

Prent nolutas pead.

Ta nägi wie päässi suud olewat sihtud oma peale, aga wahtis ainult isa päässi rauasse. Silm silma wastu wahtisid nende pilgud ja wahtisid laugelt, laugelt üksteisest ometi mööda, üks päässisse, kust talle lähemal pligul pibi surm tulema, ja teine oma poja

filmade wahete, kohta otšides, kuhu ta ise oma lihale ja werele tahtis lasta.

Silmaaeagu wõitles Brent hirmuga. Ta tundis, kuidas must wari tema ja ta kaasilma wahete nihtus. Baha wõikusetunne tõusis temasje.

„Tähele panna!“ kõlas nüüd Maru teraw hääl. „Boen lühidalt. Kolme juures lasete!“

See oli wiimne, mis Brent nagu segase lajana kuulis.

Runa naised laugel liguil läed kohtudes koku löid ja heitunult eemale lippasid, siis aga ometi jälle uuesti peatusid ning tagasi wahtisid, tõstsid all isa ja wennad oma püsti.

Wite püsti pragin ja wälगतamine segunes kisaga, mis tuli sadandete suust.

Samal heifel langes Brent nagu wälgust rabatuna koku.

Niin hakkas waljusti nuuksuma ja wennad astusid waikselte furnu juure teda maha matama.

Maru aga wiskas püsti trotslikult õiale ning pööras kogu minema. Sirgelt, turi püsti, filmad külmalt ette pöördud, sammus must Maru püsti peal hirmust tardunud naiste ja aupakklikult teretawate meeste wahelt läbi, ilma et termist oleks wastu wõtnud, minnes oma kula poole Semi kaldal.

(Lõpp.)

Weel nüüdki.

Andres Silla.

Mu südame haawad, pealt kinni ju kaswanud nad,
mu südame haawad, mis sügawad wäga ja suured —
ma sain nad, kui piinati, peksti mu isade maad,
sest sügawal temas ju seiswad mu südame juured!

Weel nüüdki, kui näen, kuis antakse temale weel
siin hoope, ei iialgi puhkuseks mahti,
see osatab südant mul jällegi, jällegi teel,
ja haawad mu südames puhkewad uuesti lahti!

Nutwale lapsele.

Joh. Umblla.

Sa ära nuta, laps, su silmasära
saab kustutatud nutupisaraist;
nad hoolimatult noorust neelwad ära,
sind lahutades laste mängumaist.

Saära harjuta neid liiga wara jooksmas,
küll tulewik neid walab waluga,
siis wõid neis muistset mängu mälestada
ja nõnda lohotust neis leida ka,

Nüüd pühi ruttu woolaw wesi silmast
ja õnnelikult jälle naerata;
sa teisi lapsi otsi mänguwast ilmast,
seal unub siis ehk sinu kurbus ka.

Rani amulett.

Salsa kirjaniku S. Courths-Mahler'i romaan.

1

Breili Freda v. Waldau oli esimest korda võimalus juurel lufusaurikul walitsewat elu ja askeldust tundma õppida. Ta wiibis juba kaks aastat oma perenaise, krahwinna Elisabeth Dorlaga, sellisil reisil, sellejuures tundma õppides peaaegu kõiki maid ja maajagusiid.

Braegu wiibisid mõlemad daamid ühel kõige suuremal ja mugavamalt sisseseatud lufusaurikul, mis sõitis Hongkongist esiti Indiasse ja sealt edasi Euroopasse. Freda v. Waldau, ühe kõrge, teenerohke ametniku tütar, oli juba lapsest saadik olnud eriti suur keeletark. Sõiti oli ta keeli õppinud oma lõbuks, hiljem maajanduslikult, ja sellepärast waldas ta nüüd peale oma emakeele veel Prantsuse, Inglise, Wene, Itaalia ja Hispaania keelt nagu emakeelki.

Mõnest aastast saadik oli Freda waenelaps ja wõis tugebada ainult enesele. Ta oli wastu wõtnud koha krahwinna Dorlaga juures, kes wäga rikas oli ja kellel oli mõisaid nii Saksamaal kui Brasiilias. Kuna ta mehe surmast saadik suuri reise tegi, oli ta enesele reisifeltsiliseks ja sekretäriks ostmunud noort daami, kes hästi palju keeli tundis, heast perekonnast pärit ja ka wälispidiselt meeldiw oli.

Parajasti sel ajal oli Fredal walida, kas kehmade kaugelt sugulaste juures ormuileiba süüa, wõi ise midagi teenida. Ta armas wiimase paremaks. Üks ila sõber soovitas teda krahwinna Dorlagale ja Freda ei olnud filmapilkuigi wiiwitanud kohta wastu wõtmast.

Krahwinna Dorlaga oli juba kolm aastat leel. Ta oli nelikümmeend aastat wana, lenu, eluwärste olewus, oli oma nooruse 25 aastat wanema mehe kõrwal hiilgawas seltskonnas ja hiljem haigemajas meest põetades mööda jaatnud ja nõudis nüüd tegussemist ja algatust, mida ta reisil lootis leida. Ta igatses maailma ja tema ilu ise oma filmadega näha.

Rikas, terve ja iseseisew — lasti tal ei olnud —, ei olnud tal wähematki takistust lennukis kaugetele. Ja Freda v. Waldau oli heameelega walmis seda lendu kaasa tegema.

Hongkongis olid nad asunud sellele lufusaurikule ja olid nüüd teel Indiasse.

Seal kawatseti mõned kuud peatuda ja sel juhul tahtis krahwinna Ducknowis ka üht tuttawat daami külastada, kes seal ühe kõrge Inglise ohwitseri prouana elas ja kellega ta

mõne aasta eest ühes Inglise meresupelkoha palju oli koos wiibinud. Nüüd elas see daam oma mehega ühes India garnisonis.

Murikul wiibis wäga huwitaw rahwuswaheline reisifeltskond. Inglise, hollandlased, sakslased ja prantslased, mõned üllad jaapanlased ja hiinlased, kes Euroopat tahtsid külastada, ja teised Aasia ning Euroopa rahwaste esitajad elasid seal sõbralikult üksteise kõrwal. Ka üks India radsho, tõsiselt hiilgaw kuninglik olemus, wiibis reisijate hulgas. Teda saatis ta abikaasa, kellega ta alles aasta eest laulatatud — jündimiselt inglanna, kes pidi olema wäga ilus.

Agä keegi ei wõinud laemal kiidelda, et ta noort würstinnat oleks näost näkku näinud. Würstinna kandis India riidetust ja tal oli alati, niipea kui kajutist lahkus, pakis loor näo ees ja suur kari teentjaid ümber.

Ja radsho mustad filmad hakkasid ähwardawalt põlema, kui mõni julgem meessoost reisija ta abikaasale liig lähedale tikkus ja loorist läbi püüdis näha. Agä tal oli nähtawasti wähe põhjust armukadeduseks, sest noorel würstinnal ei näidanud filmi teiste meeste jaoks olewatki, kui ainult oma mehe jaoks.

Freda v. Waldau ja tema perenaist huwitastid radsha ja ta noor proua wäga. Nad olid kord loori alt wälja tõlawat kuulnud soojatõdiawat, õnnelikku naeru ja uskusid selle naise õnne, kui ta ise oli inglanna ja ta mees indialane. Nad nägid wahetewahel ka radsha palawat armust joobunud pilku wiibiwat abikaasal.

Ja jälle kord wiibisid mõlemad daamid laemalael kõrge India paari lähedal, kes, ümbritsetud oma saatkonnast, pätketelgi all puhkas. See oli meresõidu neljandal päewal ja reisijad olid juba hakanud üksteisele soowi järele lähinema. Mõlemad daamid aga elasid alles teistest lahkus, nagu radshagi oma saatkonnaga. Radshale ei paistnud seltskond meeldiwat ja ta tegi lähenematu näo.

Freda filmitses unistades uhket salla; krahwinna waatas talle naerdes näkku ja ütles naljatades:

„Teil on üsna igatsewad filmad, armas Freda. Usun, et heameelega wiibsite noore würstinna asemel.“

Freda ärkas unistustest ja naeris kaasa.

„Et usu, proua krahwinna, et ma ilma pillema jututa noore würstinnaga wahetaks.“

„Noh, mina arwan, see radsha peaks kõigi noorte neiuide südamed kihama panema. Hoolimata oma neljakümnest aastast, tunnen minagi üsna selgesti rahutut südamepõksumist, kui radsha lord oma patulifiltsuad filmad minule pöörab. Ja tema meeldiw-üllas olewus lubab mind noort würstinnat õnneifuks kiita.“

Freda tõmbas sügawasti hinge.

„Jah, tema olewus, ja minagi kiidaksin würstinnat õnneifuks, kui ei oleks kaht asja, mis mind tema asemel ei laseks rahule jääda.“

„Ja mis asjad need on?“ küsis krahwinna, kuna ta ise naeratades oma seltsineiluse näkku waatas.

„Õstiteks see,“ wastas Freda, „et radshal maa kombe järele kahtlemata mitu naist on, ja teiseks teadmus, et noor würstinna isegi kõige toredamas India palees oma kodumaa wastu koduigatsust tunneb, peab tundma.“

Uuriwalt silmittes krahwinna Fredat.

„Mis see tähendab, armas Freda? Wõi kannatate Teie ka koduigatsust? See kõlas Teie suust ju nii wäga rõhutama.“

Freda raputas naeratades pead.

„Oh ei, proua krahwinna, mina naudin kõigi maailma iludusi sügawast rinnast ja olen Teile wäga tänulik, et Te mulle need awate ja mind kõigest sellest lasete oja saada. Aga mul on ju teada, et lord jälle koju tagasi jõuan. See teadwus ei lasa koduigatsust ärgata. Ma laon iga tunni sellest toredast reisist nagu kalli wara mälestuse aita ja neist warandustest jätkub mulle eluajaks. Pealegi pole ma peale oma wenna kodumaale jätnud kedagi, kes mulle armas oleks. Siis reisitakse kerge südamega. Aga sel noorel würstinnal on oma wanal kodumaal wõib olla armsaid inimesi, keda ta wõib olla enam iialgi näha ei saa. Tema on neist ja kodumaast igawesti lahutatud. Ja ta mehe majas piirawad teda wististi armufadedad, külltekitajad naised.“

Krahwinna raputas naeratades pead.

„Arge kujukate seda enesele nii kirjultette, armas laps. Radsha teised naised — eeldades, et ta ainult sellega ei lepi — teawad lapsest saadik, et nad oma mehe südant teistega peawad jagama, ja sellepärast ei ole nad selle ühe peale mitte eriti armufadedad.“

„Wõimalik! Aga noor würstinna peab olema teiste peale armufade, sest tema ei ole maast madalast mitte õppinud selles suhtes midagi jootama.“

„Ja see paistab Teile olewat wäljakannatamatu. Kas ei o'e asi meilgi wabel nii? Kas ei pea paljud naised enestele meeldida lastma,

et meestel nende kõrwal weel „teised jumalad“ on?“

Freda wõhtis mõttes oma ette.

„Sis ütles ta kindlasti :“

„Mina jääksin küll parem wanakspitigaks, kui ei ühe mehe armastust teistega jagaksin.“

„Seda soowivad küll kõik naised. Aga tahame loota, et noor würstinna alati oma mehe südames wõitjaks jääb. Siis kannab ta ka kodust eemaloleku ära ja leiab kõige muu eest rikkaliku talu.“

„Jah, soowime temale seda. Tahaksin teda lord heameelega loorita näha. Tema olekus peitub midagi, mis mulle kedagi meele tuletab. Ei tule aga meele — keda.“

„Noh, sagedasti leitakse sarnadust, mille üle peab järele mõtlema, kuid tagajärjetult. Igatahes on tal ilmeilusad sinitilmad, just samasugused kui Teil, Freda. Ja siis nägin ka, et ta juukiedti peaaegu sama wärwi oiid kui Teil. Wõib olla, et ta on ka sama ilus, kui Teie. Noh — mispärast punastate Teie? Minu suust wõite seda rahulikult kuulda, mis Teile peegel iga päew pajatab. Tahaksin Teid lord riietada noore würstinna wärwitoredatesse riietesse. Küll need wõiwad Teile näo järele olla!“

Nerdes raputas Freda pead.

„Parim mitte Tunnetsin neis riietes õige ebamugawat tunnet.“

„Noh, Teie meeldite mulle ju ka lihtsast walgest kleidist wäga. Ja kui ma alles noor, wõiduhimulik naine oleksin, ma ei oleks Teid tõesti oma juure wõtnud, kartes, et minu austajad kõik omale kofite. Nüüd aga peestan ma ennast Teie iluduse paistel.“

„Teie armastate naljatada, proua krahwinna,“ ütles Freda kohmetult.

Mia krahwinna raputas energiliselt pead.

„Mitte jugugi. Peakste ju ise nägema, kuidas herrad, noored ja wanad, nii wõiduhimulikult Teie lähedate kipuvad ja Teid filmadega jälgivad. Mulle teeb see ainult head meelt ja ma ei wõi neile seda pahaks panna. Aga nüüd ma lõpetan, muudu saate ehk weel edewaks. Ja sellest oleks kahju.“

„Jial ei taha ma edewaks saada, proua krahwinna!“ kinnitas Freda kelmikalt.

„Nii on õige. Aga waadake õwett, kui filmatorikawalt noor würstinna ikka jälle stia Teie poole wahib. Ja ta näib tingimata oma mehele Teie lohta midagi õige meeldiwat ütlemat, sest würst naeratab nii kummalt ja ja pöörab oma huwi tingimata ka Teie peale. Ehk on nemadki märganud, et Teil samasugused juuksed ja filmad on kui würstinnal.“

„Nii kummaline see wärm ei ole, proua krahwinna. Ja inglaste juures nähtakse teda tihti. Olin pensionis ühe noore inglannaga südamesõber ja temal olid täpselt samasugused juustsed kui mul. Ja — ah, nüüd korraga tuleb mulle meele, kellele see noor wüürstinna sarnaneb! See on minu pensionihõbranna Maud Readfort kõigis ta liigutustes ja seisakus! Waid suurem paistab ta olewat.“

Krahwinna tähelepanu pöördus nüüd wüürstipaari. Laepromenaadi mööda lähenes keegi pill noor herra. Ja jäi daamide ligidale reelingu ääre seisma. Küll ei wahtinud ta nende poole, aga mingi aeg näis teda ometi hoidwat nende lähedal. Täti aega wahtis ta merele. Siis pööras ta ja waatas wüürstipaari poole, kes aga teda ei märganud.

Krahwinna silmitjes teda huwiga.

„Seal on Teie ustawam austaja jälle, Freda. Ta näitab filmatrilikku huwi wüürstipaari wastu, aga ma märkan, et ta parema meelelega tahaks sja waadata, kui ta ei kardaks, et meid sellega külitab.“

Freda waatas mõbra poole, ja kerge puna tõusis ta näole. See mees oli neid juba Pefingis mitu korda kohanud ja tema huwitaw, energiline, mereduhst ja päiksest pruunikstõrbenud nägu oli neiuile juba algusest saadil meeldinud.

Mees kandis walget üllkonda, nagu pea-aegu kõik teisedki herrad sel merereisil. Ja tema päewitanud nägu paistis walge pealt eriti filma.

Teda wõidi ta prongsiwärwil näo pärast arwata lõunamaalaseks, kui tema hallid, sügawad silmad ilusafujulise targa otsaesise alt ei oleks wälja waadanud nii heledasti. Ja neis silmis seisis nüüd pehme, mõtisklew ilme, mis sugugi ei tahtnud sooduda ta mehisele kindlale näole ja wastolus seisis energilise joonega suu ümber, mida wäike habe kattis. Harilikult waatajaid need silmad ka selgesti ja sihtkindlalt ellu. Nähtawasti oli see Freda v. Waldau nähtus, mis selle pehme ilme ta silmi wõlus, sest see ilmus alles siis, kui ta neiu poole waatas.

Nüüd waatas ta jälle mõtiskledes wälja merele, mis waikelt, peaaegu liikumatult lest-päewapäikese all seisis.

„Teie nimetate seda herrat minu ustawamaks austajaks, proua krahwinna. Mina ei usu, et ta huwi mulle kuulub. Et me temaga Pefingis mõne korra kohtasime ja ta siit aurikult eest leidisime, on ainult juhus.“

„Hea küll, see wõib olla juhus. Aga et see noor herra oma noorema saatjaga, keda ma ta nooremaks wennaks arwan, alati sinna il-

mub, kus Teie wiibite, ja et ta filmad Teid leides igatord sarama lõbbaw, see pole mitte juhus. Mind ta igatahes niisuguse huwiga ei waatle. Ja tema noorem saatja oma wõidukindla wõitjanaeratusega alles weel dieti mitte. See käib Teie kohta, armas Freda.“

Noor daam ajas oma pea uhlesti püsti, nagu uhlelt tõrjudes, ja ta otsaesine läks lipra.

„Teie tohite uskuda, proua krahwinna, et see minu süü ei ole, kui need herrad tõesti minu wastu huwi tunnawad.“

Geatahtlikult naeris krahwinna.

„Teie süü, mu laps, seisab ainult selles, et nii ilus ja wõluw olete, nii et mehed ei saa külmaiks jääda. Mina ei wõi kellelegi pahaks panna, kui ta heameelega Teile waatab.“

„Aga minule ei meeldi niisugune wahtimine,“ ütles Freda pahaselt.

„Noh, ärge olge ütlekohtune. See noor herra seal ilmutab oma huwi Teie wastu wäga taktifalt ja peenelt. Pöörab koha kõrwale, kui ta huwitatud pille märgatakse. Tema imestus Teie wastu on selge, aga ainult sarnasele terawale tähelepanijale kui mina.“

Freda nägu silenes.

„Mina mõtlen ka wähem teda kui ta alalist saatjat, keda Teie ta nooremaks wennaks arwate. Sel on jultunud, pealetungiwad filmad ja tema pilgud ei ole tõesti mitte taktifalid ja peened.“

Krahwinna nolutas pead.

„Saan aru Teie meelepahast. Noorem ei meeldi mulle ka nii hästi, kuigi ta on ilus ja kena mees. Sealt ta praegu tulebki. Teate, armas Freda, ta on pimestaja; ilus ja külgetõmbaw, aga mitte wäga armas.“

„Minu arust ei ole ta ilus ega ka külgetõmbaw.“

„Teile meeldib siis ka wanem enam?“

Järsk puna tõusis Fredale näkku.

„Sellets pole palju waja, proua krahwinna, sest noorem ei meeldi mulle sugugi.“

„Uurimist silmitses krahwinna Freda nägu.“

„On ta Teile kuidagi pahandust teinud?“

Freda huuled tuikastid.

„Ma hoiar temast eemale, kus aga wõin, aga tema püüab ikka jälle minule wastu tulla ja minu tähelepanu wõita.“

„Mul on hea meel, armas Freda, et see Teile ei meeldi. Teisiti ma seda Teilt ei oodanudki. See noormees näib minu arust olewat üks nendest, kes kergesti wõidetawate naiste südametunnistusel seisawad. Wanem näib olewat hoopis teisistugune. Olen märganud, et ta daamide juuresolekul on õige tagasihoidlik. Nähtawasti armastab ta üldse ärsindust, kuna noorem juba lustikult seiskonna

jões ujud ja kõik naerjad alati oma poole tõmbab. Võib näib ta vähemalt olemat. Kuid wanemat arwan ma ometi neist kahest wäärtuslikumaks."

Järeilmõttikult wahtis Freda oma ette.

"Teie olete väga hea intimestetundja, proua krahwinna, seda olen juba sageaasti märganud."

"Seda õpib inimene, kes suures ilmas elab ja ise peab oskama haganaid niisust lahutada. Nii siis hoidke seda nooremat enesest aupakkisus laugusest, seda nõu annan Teile Teie oma huwides."

"Seda teen wististi."

Krahwinna nolutas naeratades pead.

"Aga ma katsun ometi teada saada, kes need herrad on. Nadisja kõrwal on wanem neist ometi laewal kõige huwitawam isik. Ja amaldab mõju, nagu oleks ta walitsejaks ümbinud, kuna ta on uhte ja imponeeriw. Arwan ka, et nad on sakslased, kuigi wanem näib lõunamaalase laadi olemat. Selle wastu räägib aga tema põhjamaalase pikkus. Ja tingimata on tal Saksa filmad."

"On siis Saksa filmad iseäralikud?" küsis Freda.

Krahwinna nolutas pead.

"Wististi. Ja need hallid filmad seal eemal on Saksa filmad Waatawad kord unistawalt ja kord walguvad kui lihwitud teras."

"Soowiksin küll teada, kas Te ta dieti olete ära tunnud, proua krahwinna."

"Ah, armas Freda," wastas krahwinna elawalt, "Teie teate ju, et see mulle spordiks on, inimesi, kes mind huwitawad, uurida, weel enne kui neid tunnen. Mulle teeb dieti mõistatamine nalja ja eskimine tusk. Kuna me weel umbes kaks nädalat reisirime, enne kui Rakkutas maabume, siis on mul weel wististi wõimalust kindlaks teha, kui õige mu oletus oli. Kapten peab mulle need herrad wõimalikul puhul esitama. Aga nüüd räägime millestki muust. Waadake ometi waikset, rahulikku merd, Freda! Kui ma ei eski, saab meil kuni Rakkuttani hea ilm olema."

"Seda usun minagi. Meil on ju siamaani kõigil merereisidel hea ilm olnud."

"Doobetawasti on see meil ka nii kaua kui kodus maabume. Kui me Jandiast mõne kuu pärast jälle ära reisirime, on meil ju pikk merereis ees. Usun aga, et jõulud kodumaal päikseme."

Freda filmad lõid loitma,

"See oleks tore!"

"Nii siis illagi koduigatsus?" nokkis krahwinna.

"Oh ei," wastas Freda ruttu. "Aga jõulud on just kodumaal ilusad."

"Nii siis ei meeldinud Teile meie wiimne jõulupüha San Franziskos?"

"Kalifornias oli ilus — väga ilus. Aga jõulupüha juure kuulub lumi, jõulupuud ja küünalbesära."

Hajameelselt waatas krahwinna oma ette.

"Ja peaaft — armsad inimesed, kes kuulwad meie hulka," ütles ta õhates. "Ja see peaaft, armas laps, näib meil mõlemal puuduwat. Mina olen täitsa üfti ja see on minu rikkus peate waadates väga kahetsemise wäärt. Wäheseid sugulased, kes mul on, onupegod oma perekonnaga, seisawad minust oma südamega kaugemal kui wõõrad inimesed, sest et me üks teist ei mõista. Ja Teie? Noh, Teie on küll weel wend, kellega Te aga ainult harwa saate koos olla. Kas on Teie wahetord temaga ka õige südameilt?"

"Me oleme üksteisele väga armsad, kuigi ta minule ainult poolwenda on."

"Aa, seda ma ei teadnud. Teie perekondlikud asjad on mulle üdise kaunis tundmatud."

"Ma ei tohtnud Teid nendega tüüdata."

"Tüüdata? Seda tõesti mitte. Kas tahaksite mulle neist midagi jutustada? Te teate, et see ei ole ainult uudishimu, mis mind seda küsima ajab. Teie olete mulle südamest armsaks saanud, palju armsamaks, kui see muudu wiisiks on inimeste wahel, kes üksteisega ühesuguses wahetorras seisawad nagu meie kahetesi."

Freda surus krahwinna käe oma huultele.

"Ma tänan Teid nende sõnade eest südamest. Ja et Teie seda minult ainult ühja uudishimu pärast ei küsi, seda ma tean. Ja kui see Teid ei tüüta, tahan Teile heameelega jutustada oma wennast ja endisest elust."

"Tehke seda, armas laps. Mina ei tahtnud Teie usalbusse tungida, aga kui Te ise mulle selle kingite, siis on mul jellest hea meel. Aga enne taganeme piut enam päiksetelgi warju Siin on päike juba peaaegu meieni jõudnud."

Freda lükkas toolid tagasi.

Noorem herra reelingu ääres joo'is temale wiisakalt appi, aga jõudis sinna hilja ja sai krahwinnalt ainult tänawa peanotutuse, mis teda enam ei julgustanud.

Krahwinna istus jälle tugitoolile. Freda lükkas talle padja selja taha ja jalgpingi jalgade alla.

"Nii — nüüd on mul h'a istuda. Nüüd istuge minu juure ja jutustage. Tahan Teid tähelepanelikult kuulata."

Freda istus krahwinna ette. Sellejuures märkas ta, et mõlemad herrad reelingu ääres teda pilkudega jälgib.

Freða andis oma tugitoolile energilise nõrju, mis ta uurivate pillude eest päästis. Ta nägi nüüd veel ainult wanemat herrat, kes jälle reelingu äärele toetus ja merele wõitis. Teine oli talle nüüd nägematu. Minult ta küsib, mis ta, kui mees seda liigutas. Ja nüüd kummardas mees ettepoole ja waatas naerdes neiu poole, nagu löbu tundes, et neiu end tema eest peitis. See naer kuulutas jultunud wõidulootust. Nähtawasti uskus ta kindlasti, et tema tähelepanu sellele ilusale neiole, kel imetaolikul kuldjuuksed ja suurepärsed sinifilmad, meeldis. Tema armas neiu kõrwalpeõõrmist edwistamiseks ja uskus, et neiu teda sellega tahab ainult erutada. Freða pööras temale nüüd täitsa selja ja ei pannud teda enam tähelegi.

Siis hakkas ta jutustama:

„Et minu ema lord juba abielus oli olnud, enne kui ta minu isa abikaasaks sai, seda olen Teile juba üteinud, proua krahwinna.“

„Jah, Teie ütlesite, et ta parun Ramburgeriga esimeses abielus oli. Ja sest abielust on siis pärit Teie wend?“

„Jah, Parun Ramburger jättis mu ema ja wenna Hansu õige kiskluse oluforda. Ta kukkus wõiduratsamisel, kus ta oma oluforda lootis parandada, ja kanti surnuna platsilt. Minu ema andis oma wäikse waranduse wiimse osa wõlgade tasumiseks ja seisis oma kahetsastase pojaga tühjuse ja waesuse ees. Rahtlemata wõttis ta siis kosjad ainult sellepärast wastu, et hädast pääseda, sest — armastanud ta minu isa ei ole.“

„Kas olete selles kindel?“

„Wõistledes waatas Freða kaugusse ja ta filmades wiibis kurb ilme.“

„Jah. Ta ütles seda mulle peale mu isa surma ise. Jial pole ta oma esimest meest unustanud, ja — kõil ta armastus kuulus tema pojale, minu wennale Hansule. Ta oli minu isa wäga rikkaks arwanud, aga sel oli ainult hea sõsetulek, mida aga elu kõil ära tarwitas. Seisufelohane elu rõõwis talt ka kõil ta oma wäikse waranduse, liiatil weel, et minu ema, uskudes, et isa rikas on, kolkuhoidmise peale ei mõtelnud.“

„Sawõltilikult filmittes krahwinna Fredanagu.“

„Aga siis pidi ta seda õppima, eks ole?“

„Jah, pärast isa surma, kui see juba hilja oli. Mina üsti teadsin, et mu isa salamahiti wõitles muredega meie tulewiku pärast. Mida wanemaks ma sain, seda selgemini nägin seda. Ja ma pressisin isalt ühel päewal wälja täte tõe meie oluforra kohta ja olin panetanud, kui kolkupõrge tuli. Olin eriti oma keeleõskust arendanud, enesele tunnistades, et sellega lord

enesele wõin leiba teenida, kui mul „pead“ peal on.“

„Teil on tõesti suur keeleõskus, mida ma ikka ja ikka jälle imestan.“

„Do, mul oli ka kerge neid õppida ja enast harjutada, kuna me ju dieti rändaja elu elasime. Wändasime maalt maale, ähest lokaalonnast teise. Igalepoole, kus raskeid probleeme lahendada, saadeti isa. Meie majas liikusid kõigi maade esitajad ja sagebaste olen pidanud isale olema kõigiks. Minule tegi see löbu, isale oli see kergenduseks, kuna ta ju minu wäikimise peale wõis kindel olla. Kirjutasin tema eest ka palju kirju mitmesugustes keeltes ja harjutasin ennast selles nii ka enam.“

„See oli Teile tõesti kooliks, ja nüüd saan ma ka aru, miks Te nii kergesti minu sekretäriks tõusite.“

Freða naeratas:

„Teie lahtus tegi mulle ka kergelt asjaga harjumise, kuigi ma weel ilal sarnast kohta polnud pidanud. Kui isa suri, wiibisime Berliinis. Nüüd muutus äkki kõil. Minu wend teenis ohwitserina ähes Berliini peenemas polgus. Minu isa oli teda alati nagu oma poega pidanud ja talle raha annud. Nüüd jäi isa raha ära ja ema sai pensioni, mis ta armsamaid tarbeid lähedaltki ei rahuldanud. Onnicks oli isa minu nimel ähte panku 20,000 marka maksnud. Selle raha andsin ma eneseõskustetawalt emale wabaks tarwitamiseks.“

Liigutatuna filmittes krahwinna Fredat.

„Oli see siis nii eneseõskustetaw?“

Freða nokutab elawalt.

„Muidugi. Emale oli seda selleks waja, et ta muutunud oludega harjaks. Samuti pidi sellest osa saama minu wend, kel mõni wõlg oli. Muidu oleks ta pidanud ohwitseri ametist loobuma. Kaks aastat mõõbusid isa surmast — siis suri ka ema. Tema wiimne libe mure läis mu wenna kohta, sellele ta iga hinna eest oleks tahtnud rikast pruuti ostida.“

„Ja kas ta Teie eest ei muretse?“

„Hates raputas Freða pead.“

„Ei; tema armas, et küll mina juba läbi saan.“

„Wististi teadis ta, et olete tubli, julge neiu. Aga Teie eest oleks ta pidanud wähe-malt sama palju muretsema kui Teie wenna eest.“

Kurb naeratus lehwis Freða suu ümber.

„Kõige pealt muretsetakse nende eest, leda armastatakse. Ja ema armastas Hansu nii wäga, et minule midagi üle ei jäänud. Hans pidi temale töötama polku jääda ja wõimalikult pea rikka naise wõtta.“

(Järgneb).

Ringreisil.

Norra kirjanik Knut Hamsun.

Tahtsin Drammenis kõnega esineda modern kirjanduse üle. Olin otsustanud omale sel teel väga soovitava sissetuleku nõutada, ja see võis ju sündida, ilma et ta mulle suuri raskusi oleks walmistanud. Ühel ilusal hilissuwpäewal istusin ma nii siis rongis teel sellesse heasse linna. See oli aastal 1886.

Ma ei tunnud ühtegi inimhinge Drammenis, ja keegi ei tunnud mind. Ajalehes polnud ma omaloengut ka kuulutanud, aga olin omale suwe algul ühel rahaküllasel momendil wiissada nimekaarti trükkida lasknud ja need tahtsin ma nüüd hotellides, kõrtsides ja suuremates ärides wälja jagada lasta, et inimesi tähelepanelikuks teha. Kaardid polnud paraku küll minu maitse järgi; mu nimi oli segane, aga hea tahtmisega võis ikkagi aru saada, et see mina pidin olema. Ja peale selle oli mu nimi nii absoluutselt tundmatu, et ta äranarrimine midagi ei wõinud tähendada.

Kuna ma rongis istusin, hakkasin ma oma seisukorra üle järgi mõtlema. See ei wähendanud aga mu julgust põrmugi. Olin harjunud, paljudest tõketest wähe rahaga ja ka ilma rahata üle saama. Igatahes polnud ma ka praegu ni rikas, et nii üles astuda, nagu seda mu esteetiline kawatus wõõras linnas nõudis, aga wäikese kokkuhoidmisega arwasin ma oma ettewõtte siiski teostada wõiwat. Ei mingisugust laiutamist! Mis puutus toidusse, siis wõisin ma ju õhtuti keldritesse hiilida ja seal süüa, ja hotelli suhtes wõisin ma ju ulualust leida mingisuguses „reisijate kodus.“ Ja mis muid wäljaminekuid mul weel oli ?

Istusin rongis ja õppisin oma kõnet. Tahtsin kõneleda Alexander Kiellandi üle.

Minu kaasreisijad, paar lõbusat talupoega, kes Kristiaanias olid käinud, lasid pudelil ringi käia, nad pakkusid ka mulle tilka, aga ma lükkasin selle ettepaneku tänades tagasi. Ka hiljem tegid nad joobnud ja heatahtlikkude ini-

meste wiisil igasugu lähenemiskatseid, aga ma ei sobinud nendega. Lõpuks mõistsid nad wist minu ülespidamisest, kui ka paljudes notiitsidest, mis tegin, et olen õpetatud mees, kelle pea on täis igasugu asju, ja jätsid mu rahule.

Saabudes Drammeni, astusin ma rongist ja kandsin oma reisitasku ühele pingile. Tahtsin weidi aru pidada, enne kui linna läksin. Reisitaskut mul õieti waja polnud, olin ta ainult kaasa wõtnud, sest et kuulnud olin, et kergem olla ulualust saada, kui mõni pakk kaasas on. See wilets reisitasku waibariidest oli wanusest ja tarwitamisest niwõrra hõõrdunud, et ta isegi reisiwale literaadile ei sobinud, kuna mu riietus, tumesinine shakettulikond, mitme kraadi wõrra wiisakam oli.

Üks hotelliteener tähtedega mütsil astus mu juure ja tahtis taskut kanda.

Eitasin seda. Seletasin, ma polla weel hotelliküsimust otsustanud, ma tahta linnas waid paari toimetajat üles otsida, ma kawatseda loenguid kirjanduse üle pidada.

Noh, hotelli pidada mul aga siiski olema, kusagil pidawat ma ju ikkagi elama? Tema hotell olla kahtlemata kõige parem. Elektrikellad, wannituba, lugemistuba. „Asub üsna lähedal, seda uulitsat pidi üles, siis kohe pähemat kätt.“

Ta haaras mu reisitasku kätte.

Hoidsin ta tagasi.

Kas ma siis oma paki ise hotelli kandwat ?

Ja muidugi. Juhuslikult minna ma sama teed kui mu pakk, seal wõiwat ma ta wäikese näpu otsa riputada, ja ta järgneb mulle.

Seal waatas mees mulle otsa ja mõistis äkki, et ma pole peen herra. Ta jalutas jälle rongi juure ning otsis teisi reisijaid. Kuna ta aga ühtegi ei leidnud, siis tuli ta jälle minu juure tagasi, et minuga uuesti kauplema hakata. Lõpuks tegi ta koguni awalduse, et ta nimelt minu pärast raudteejaama olla tulnud.

Jah, see muutis muidugi olukorda. Mees oli, võib olla, mõne komitee poolt saadetud, kes minu tulekust kuulda oli saanud, võib olla töölisühingu poolt. Nähtawasti walitses Drammenis väga arenenud waimline elu, suur tarwidus heade loengute järgi, kogu linn oli palawikulises ärewuses. Ma ei saanud weel täiesti otsustada, kas Drammen ehk selles suhtes ületab Kristiaania.

„Muidugi võite mu pakki kanda“ ütlesin ma mehele. „Ja siis tuleb mulle meele, Teil on ometi hotellis weini, weini söökide juure?“

„Weini? Parimad sordid!“

„Hüwa, Teie võite minna. Ma tulen järgi. Tahan ainult toimetusi külastada.“

Mees näis mulle kaunis arukas, seepärast küsisin temalt nõu:

„Keda toimetajatest võiksite mulle soovitada? Mul pole soowi, kõiki üles otsida.“

„Arntsen on kõige suursugusem, peen mees. Selle juure lähewad kõik.“

* * *

Toimetaja Arntsen'i polnud loomulikult toimetuses näha; aga ma leidsin ta kodust. Kandsin oma asja ette, mis puutus kirjandusse.

„Jah, siin olla säärase asja wastu vähe huwi. Minewal aastal olla siin käinud keegi Rootsi üliõpilane ja olla kõnelenud igawesest rahust, aga see olla juure maksnud.“

„Tahan aga kirjandusest rääkida,“ ütlesin mina.

„Jah, seda ma tean.“ wastas toimetaja. „Aga tahan siiski Teid tähelepanelikuks teha, et juure maksate.“

Juure maksan! Herra Arntsen oli suurepärane. Ta ehk arwas, et ma mõne firma ülesandel reisin. Ütlesin lühidalt:

„Kas teate, ehk on töölismaja suur saal waba?“

„Ei,“ wastas toimetaja. „Töölisühing on homme õhtuks üürile antud. Seal leiawad aset antispiritistlikud kunstükid. Peale selle on seal ahwid ja metsloomad. Teistest lokaalidest võiksin ma Teile soovitada waid pargipawiljooni.“

„Kas võite seda lokaali mulle soovitada?“

„See on awar, õhurohke lokaal. Hind? Jah, selle üle ei tea ma midagi, aga kindlasti saate ta väga odawalt. Peate ainult direktsiooniga rääkima.“

Tegin otsuse pargipawiljooni kasuks. See oli sobiw lokaal. Töölisühingute saalid olid ju tawalisesti wäiksed ja ebamugawad. Kes on direktsioonis?

Adwokaat Carlsen, koosner H ja raamatukaupmees X.

Asusin teele adwokaat Carlsen'i juure. Ta elas maal, läksin ja läksin, ja lõpuks lõppes tee otsa. Seletasin talle oma soowi ja palusin pargipawiljooni. See pidawat väga sobiw olema nii haruldase ettewõtte jaoks, nagu seda on üks kirjanduslik loeng.

Adwokaat mõtles, raputas siis aga pead.

Ei? Kas oli siis lokaal liig suur? See oleks ometi rumal, kui inimesed kohtade puudusel jälle tagasi peaksid minema!

Adwokaat rääkis arusaadawamalt. Ta võida mulle ainult soovitada, et loobuksin ettewõttest. Siin olla liig vähe huwi säärase asjade wastu, üks Rootsi üliõpilane olla ka kõnesid tahtnud pidada — —

„Jah, aga too kõneles igawesest rahust,“ wastasin ma, — „mina see wastu kawatsen kõneleda kirjandusest, ilukirjandusest.“

„Peale selle olete Te väga ebasoodosal momendil tulnud,“ jatkas herra Carlsen. „Parajasti on wälja kuulutatud antispiritistlik etendus töölisühingus, ja seal on ahwid ja metsloomad —“

Seal naeratasin ma ja silmitsesin meest. Ta näis mõtlewat, nagu rääkis, ja ma jätsin ta kui lootusetu rahule.

„Palju nõuate pargipawiljooni eest?“ küsisin ma lühidalt.

„Kaheksa krooni,“ wastas ta. „Muide, pargipawiljooni üürimine tuleb otsustada juhatuskoosolekul. Mõne päewa jooksul võite kindla wastuse saada, aga ma usun, et Teile juba praegu lokaali wõin lubada.“

Tegin walgukiiruse kokkuwõtte; mõlemad ootepäewad arwestasin kolme krooniga, park maksis kaheksa, see oli üksteistkümmed, piletimüüja saaks ühe krooni, see oli siis kokku kaksteistkümmed krooni. Kakskümmedneli pealtkuulajat! à 50 öre't wõisid kõik kulud katta, ülejäänud sada wõi kaks-

sada inimest, kes kohale tulid, tähendaksid siis puhtkasu!

Olin nõus. Pargipawiljoon oli üüritud.

* * *

Leidsin hotelli üles ja astusin sisse. Tüdruk küsis :

„Kas soovib herra tuba esimesel või teisel korral?“

Wastasin rahulikult ja häbenemata: „Soowin odawat tuba, kõige odawamat, mis Teil on.“

Tüdruk silmitses mind. Kas olin mõni naljahammas, kellele see lõbu tegi, kõige odawamast toast rääkida? Kas ma polnud sama herra, kes majateenrilt oli küsinud, kas ka weine on söökide juure? Wõi esinesin ma ainult nii tagasihoidlikult, et mitte hotelli piinlikku seisukorda saata? Ta awus ukse. Jahmatasin.

„Jah, see tuba on waba,“ ütles teenija, — „see on Teie jaoks määratud. Teie pakk on juba siin. Palun wäga.“

Siit polnud pääsmist. Astusin tuppä. See oli hotelli parim saloon.

„Kus on woodi?“

„Seal. — magadissohwa. Siia ei sobi just hästi woodi. Aga sohwat võib ööseks awada, siis on ta woodi.“

Neiu lahkus.

Sattusin pöörasesse tujusse. Ja seal seisis mu wilets reisitasku selles elegantse ümbruses! Ja mu kingad olid hirmsad pärast pikka rännakut mööda maanteed. Lühidalt, ma wandusin.

Silmapilk pistis tüdruk pea ukse wahelt sisse ja küsis:

„Kas herra midagi käsib?“

Issand Jumal, isegi lühikeses wandesõnas ei tohtinud ma oma tundeid awaldada, kui juba terve wägi teenreid tuppä tormas.

„Ei,“ wastasin ma tusaselt. „Jah, — tooge mulle kaks wõileiba.“

Ta waatab mulle otsa.

„Ei midagi sooja?“

„Ei.“

Seal sai ta aru — — kõht. — — Olla kewade — — mul on oma periood. — —

Kui ta wõileiwaga tuli, tõi ta ka weinikaardi kaasa. Hästiõpetatud olewus ei annud mulle kogu õhtul rahu:

„Kas peab woodit soendama? Seal on wann, kui Teie —“

Kui tuli hommik, siis kargasin närwilikult püsti ja kukkusin riietuma. Külmetasin; muidugi oli neetud magamisohwa minu jaoks liig lühike olnud, ja ma olin halwasti maganud. Helistasin. Keegi ei ilmunud. Pidi weel olema wäga warajane, sest wäljast ei kostnud ainultki heli, ja kui ma weidi mõtelnud olin, nägin ma, et wäljas weel mitte täitsa walge ei olnud.

Waatlesin tuba, see oli ilusaim neist, mida kunagi olin näinud. Tumedad aimused ärkasid mu põues, ja ma helistasin uuesti. Seisin labaluuni pehmes waibas ja ootasin. Nüüd wõetakse ainult mu wiimased krossid, võib olla, ei jatkugi neist Hakkasin kiirelt arwama, palju mul weel raha on; seal kuulen ma samme korridoris ja peatun.

Aga ei tule keegi. Sammud korridoris olid waid mu meeltekujutus. Hakkan uuesti arwama. Millises kohutawas teadmatuses ma wiibisin! Kuhu oli jäänud see tüdruk selle pealetikkuwa teenistuswalmsusega eile õhtust? Ehk magas ta weel see laisk inimene, kuigi oli peaaegu walge päew?

Lõpuks tuli ta, pooleldi riides, ainult shall ümber õlgade.

„Kas herra kõlistas?“

„Tahan oma arwet,“ ütlesin ma wõimalikult lühidalt.

Arwet? Jah, sellega olla raskusi, proua magada alles, kell olla alles pool kolm. Tüdruk oli täitsa abitu ja waltis mulle otsa. Milline komme näkku waltida! Mis see temasse puutus, et ma hotellist nii wara lahkuda tahtsin?

„See on täitsa ükskõik,“ sõnusin ma. „Tahan praegu arwet, silmapilk.“

Tüdruk läks.

Ta jäi terweks igawikuks wälja. Mis nimelt mu kärsitust kõrgendas, oli kartus, et ehk tuba arwatakse aja, tunni järgi ja et ma nüüd siin seisin ja oma raha süütu kombel alatult raiskasin. Mul polnud kogemusi hotellielu alal ja pidasin sellelaadist arwamist kõige mõistlikumaks. Peale selle oli pesulaua kõrwale seinale plakaat kinnitatud, milles teatati, et kui enne kella kuut õhtul üles ei õelda, siis arwatakse uus päew. See kõik täitis mu hirmuga ja segas mu ilukirjanduslikku pead.

Lõpuks koputas tüdruk uksele ja astus tuppä.

lialgi, — ei, ialgi elus ei unusta ma saatusele seda narritempu. Kaks krooni ja wiiskümmend öre't, see oli kõik! Naeruwäärt, jootraha, mida ma tüdrukule juuksenõelte jaoks oleks wõinud kinkida! Wiskasin mõne krooni lauale, weel ühe. „Jätke ülejääk omale! Palun wäga, mu laps!“

Inimene pidi ometi näitama, et tal elukombeid on. Sellest rääkimata, et see tüdruk wääris lugupidamist. Haruldane tüdruk, suurepärane hing, mis reisijate saagiks oli randunud kusagil Drammeni hotellis. Niisuguseid naisi ei sünni enam, nende tõug on wälja surnud. Millist hoolitsust ta weel wiimisel silmapilgul awaldas, kui teadis, et tal tegu on rikka mehega.

„Kojamees pead Teie asju kandma!“

„Pole waja! Pole waja!“ wastasin ma, et talle mitte tülinat teha. „Niisuguse wäikese asja pärast nagu reisisasku. Teie peate teadma, see tasku on mind kõigil mu kirjanduslikkudel turneedel saatnud; ma ei taha uut, see on minu iseäraldus.“

Aga wasturääkimine ei aidanud, mateener ootas juba all. Ta silmitses mu taskut läbistawalt, kui tulin. Ah, kuidas niisugune mees oskab reisisasku silmitseda ja soowida, temast kinni haarata!

„Saadan Teid!“ ütles ta.

Kas polnud mulle mu raha ülejääki enesele waja? Kas wõisin ma arwetatada mingisuguse sissetulekuga enne loengut? Nii siis tahtsin ma oma pauna ise kanda!

Aga ta oli juba kojamehe peos. Liigagi hoolikas mees ei pannud teda nagu tähelegi, ta ei mõtelnud nähtawasti ka tasu peale, ta kandis taskut nii puhtsüdamlikult, näis, nagu wõiks ta tasku omaniku eest kas wõi surmagi minna.

„Pea! hüüdsin ma lühidalt ja seistasin. „Kuhu Teie mu tasku wiite?“

Seal naeratas mees.

„Seda peate juba ise üttelema“ wastas ta.

„See on õige,“ ütlesin ma. „Seda pean ma ise üttelema. Mul pole mingisugust tahtmist, Teie pilli järgi tant-sida.“

Mingil tingimusel ei tahtnud ma teda enam kaasa wõtta. Olime nimelt ühest „reisijate kodust“ kusagil keldris mööda

läinud, ja sellesse keldrisse tahtsin ma asuda. Aga ühe wõistlewa hotelli kojameest ei soowinud ma tunnistajaks, tahtsin sinna üksinda hiilida.

Wõtsin poole krooni taskust ja ulatasin kojamehele:

Ta hoidis ikka weel käe nina all.“

„Kandsin eile Teie taskut,“ lausustas ta.

„Selle saite eelse eest,“ wastasin mina.

„Ja nüüd kandsin ka teda praegu,“ jatkas ta.

See saadan tahtis mind paljaks rööwida.

„Ja see on tänase eest,“ ütlesin ma ja wiskasin talle weel pool krooni pihku.

„Ja nüüd loodan ma, et kaote!“

Mees läks. Aga mitu korda waatas ta tagasi ja silmitses mind.

Läksin ühe pingi suure uulitsal ja wõtsin istet. Oli weidi külm, aga kui päike tõusis, siis oli juba parem. Uuusin ja magasin wist tükk aega; kui ärkasin oli juba mõni inimene uulitsal ja mõnest korstnast tõusis suits. Siis laskusin ma keldrisse ja jõudsin perenaiega õömaja suhtes kokkuleppele. Pidin öö eest pool krooni maksma.

* * *

Kui mõlemad ootepäewad olid möödunud, siis läksin ma jälle adwokaat Carlsen'i juure maale. Ta kordas oma nõuannet, ma loobugu loengust, aga ma ei lasknud omale auku pähe rääkida; wahepeal olin omale koguni Arentsen'i lehes kuulutuse teinud, milles teatawaks olid tehtud aeg, koht ja teem.

Kui ma lokaali üüri kohe ära tahtsin maksta, millega ma enese igatahes peaaegu oma wiimsest pennist oleksin lagastanud, ütles see iseäralik mees:

„Maksmisega on aega ka pärast kõnet.“

Ma sain temast walesti aru ja ütlesin haawunult:

„Kas usute ehk, et mul kaheksat krooni pole?“

„Minu Jumal, ma usun ju,“ wastas ta. — „Aga awalikult öeldud, pole ju sugugi kindel, kas Teie lokaali tarwitate, ja siis ei tarwitse Teie ta eest midagi maksta.“

"Olen loengu juba wälja kuulutanud," wastasin mina.

Ta noogutas pead.

"Seda olen ma näinud," wastas ta. Tüki aja pärast küsis ta: "Kas kõneleksite ka siis, kui ei tuleks enam kui wiiskümmend inimest?"

Olin weidi haawatud; aga mõllesin järgi ja ütlesin, et wiiskümmend inimest on küll wäike publik, aga et seda teeksin sellegipärast.

"Kümne ees Teie aga ei kõneleks?"

Seal naersin ma waljusti.

"Ei, wabandage. Aga on olemas piirid!"

Siis ei rääkinud me sellest enam ja ma maksin üüri ära. Hakkasime kirjandusest rääkima. Adwokaat ei näinud enam nii lootusetu kui esimese külastuse puhul, ta oli nähtawasti huwidega mees, aga ta waated näisid mulle wõrreldes minu omadega alawäärsed.

Kui jumalaga jätsin, soowis ta mulle täit maja loengu puhuks homme õhtul.

Läksin oma keldri tagasi, täis kõige paremaid lootusi. Nüüd oli kõik walmis lahinguks. Juba hommikupoolikul olin pooleteise krooni eest üürinud mehe, kes pidi läbi linna jalutama ja mu wiissada nimekaardi wälja jagama. Sündmus oli nüüd teada igas majas ja onnis.

Sattusin tõstetud meeleollu. Mõte eelseiswa tähtsa päewa peale tegi mulle wiibimise keldri harilikku publiku seas wastumeelseks. Kõik tahtsid teada, kes ma olen ja miks ma seal elan. Pere-naine, s. o. naine leti taga, seletas, ma olla õpetatud mees, kes istuda kogu päewa, kirjutada ja õppida, ja ta hoolitses selle eest, et mind ennast küsimustega ei piinataks. Ta oli mulle suureks abiks. Inimesed, kes selles lokaalis käisid, olid näljased hinged bluusides ja särgiwarrukates, tööliised ja pakikandjad, kes keldrisse laskusid, et wõtta omale tassi sooja kohwi wõi wiilaku leiba wõi mysejuustuga. Wahel läksid nad wastikuse ja trakteerisid pere-naist tooreste sõnadega, põhjusel, et sai liig wana ja munad liig wäiksed olid. Kui nad kuulsid, ma tahta pargipawiljoonis kõneleda, siis tahtsid nad teada saada, palju pilet maksab; mõned neist ütlesid, nad tahta mind meeldi kuulama tulla, aga pool krooni olla liig palju, ja nüüd hakkasid nad

minuga hinna asjus tingima ja kaup-
lema.

Otsustasin, et ei lase nende inimeste poolt oma autunnet haawata; neil polnud ju mingisugust haridust.

Keegi isand elas kõrwaltoas. Ta kõneles hirmsat Rootsi-Norra keelt, ja pere-naine kutsus teda herra direktoriks. Kui see mees meie teiste juure keldrisse tuli, äratas ta suurimat tähelepanu, muu seas sellega, et ta alati tolmu oma taskurätiga toolilt pühkis, enne kui istet wõttis. Ta oli peen mees kalliste harjumustega; kui ta wõileiba soowis, siis nõudis ta alati "wärsket leiba parima wõiga."

"Kas Teie olete see herra, kes kõnega tahab esineda?" küsis ta minult.

"Jah, see on see herra!" wastas pere-naine.

"Halb spekulatsioon," jatkas herra direktor. "Teie ei kuuluta ju sugugi! Kas Te pole näinud, kuidas mina kuulutan?"

Nüüd selgus, kes see herra oli: antispiritist, mees ahwide ja metsloomadega.

"Kuulutan plakaatidega selles suures!" jatkas ta. "Kleebin nad igale uulitsanurgale, igalepoole, kuhu ligi pääsen; raswaste tähtedega. Kas Teie pole mu tähti näinud? Neil leidub ka loomade pilte."

Minu kõne teemiks olla ilukirjandus, püüdsin wastu waielda, — seega kunst, waimliised asjad.

"Selle peale ma wilistan!" wastas ta. Ja oma häbematuses jatkas ta: "Teine asi oleks, kui Teie minu juure teenistusse astuksite. Mul peab olema mees, kes oskab loomi seletada, tahaksin suure hea meelega wõõrast meest saada, keda siin linnas ei tunta. Tuleb tuttaw mees wälja, siis kisendab publik: „Ah, see on ju Pedersen! Mis teab see troopikalo madest!"

Waikiwas põlguses pöörsin ma mehele selja Pidasin end liig ülewaks, et säärase häbematus peale üldse wastata.

"Mõtelge järgi," ütles herra direktor. "Mõtelge järgi. Maksan wiis krooni õhtu pealt."

Seal tõusin ma püsti, ilma et ma sõnagi oleksin lausunud, ja lahkusin keldrist. Leidsin, et see oli ainus asi, mis mulle üle jäi. Herra direktor kartis mui-

dugi mu wõistlust, karlis, et meelitan kogu linna publiku oma juure; ta soowis mind tüssata, mulle altkäemaksu anda. Ei iialgi! ütlesin endamisi; keegi ei tohi mind awatleda, et peaksin loobuma oma waimlistest huwidest! Minu tee on aateline!

* * *

Päew möödus ja õhtu saabus. Harjasin hoolikalt oma riided, tõmbasin puhta pesu selga ja asusin pargipawiljoni pole tee. Kell oli kuus. Olin oma loengu ilusti kätte õppinud, pea oli täis kõrgeid ja ilusaid sõnu, mida kawatsesin tarwitada, ja waimus elasin ma läbi suurepärase menu, wõib olla teatab koguni telegraaf löödud lahingust.

Sadas wihma. Ilm polnud küll liig soodus, aga kirjanduslikult huwitatud publik ei lase end ometi wihmast tagasi hoida. Mulle tulid ju inimesed uulitsal wasta, üks paar teise järgi, astudes ühe ja sama wihmawarju all. Panin küll tähele, et nad minuga mitte ühes suunas ei liikunud, — pargipawiljoni. Kuhu nad ometi lähewad? Ah, need olid arwatawasti rahwa alamad kihid, pärm, mis liikus töölisühingu ahwide suunas.

Piletimüüja oli oma kohal

„On keegi juba siin?“ küsisin ma.

„Weel mitte,“ wastas ta, „aga weel on umbes pool tundi alguseni aega.“

Läksin saali, sellesse lõpmatusse ruumi, kus mu sammud kajasid kui kabjaplagin. Ah sa armas Jumal, kui seal nüüd wäljamüüdnud maja oleks istunud, pea pea kõrwal, daamid ja her-rad, kes ainult kõnelejat ootawad! — Ei inimhingegi!

Ootasin terve pooltundi; ei tulnud keegi. Läksin piletimüüja juure wälja ja küsisin tema arwamist. Ta oli weidi puiklew; siiski lohutas ta mind. Piletimüüja arwamine oli, et täna ei ole ilm soodus loengu jaoks, inimesed ei minna wihmaga wälja; — muidu, — ütles ta, — enamikku wõidawat oodata nüüd, wiimastel minutitel.

Ja me ootasime.

Lõpuks tuli üks mees, wihmast tilkudes ja ruttu, ta wõttis pileti, maksis pool krooni ja läks saali.

„Nüüd hakkawad nad tulema,“ ütles piletimüüja ja noogutas pead. „Nee-

tud harjumus nende inimeste juures, hulgawiisi wiimsel silmapilgul tulla.“

Ootasime. Ei tulnud enam kedagi. Lõpuks lahkus mu ainus pealtkuulaja saalist ja ütles:

„Niisugune tõbine ilm.“

See oli adwokaat Carlsen.

Nüüd tundsin ma häbi ja oleksin kõige parema meelega maa alla waju-nud.

„Kardan, et täna õhtul keegi ei tule,“ ütles ta; „wäljas walab nagu oawarrest.“ Ta nägi mu ahastawat nägu ja lisis juure: „Jah, ma nägin baromeetrist, ta wajus liik äkki! Sellepärast soowitasingi Teile, loengust loobuda.“

Piletimüüja tahtis mulle ikka weel julgust teha.

„Ootame weel pool tundi,“ arwas ta.

„Oleks ju kaunis iseäralik, kui ei tuleks kaks- ehk kolmkümmend inimest.“

„Ma ei usu seda,“ ütles adwokaat ja nõõpis oma wihmakuue. „Seejuures tuleb mulle meele,“ ütles ta mulle. „Teil ei ole lokaali eest midagi maksta.“

Ta wõttis kübara peast, kummardas ja läks.

Piletimüüja ja mina ootasime weel pool tundi ja rääkisime asja üle pikemalt läbi. See oli rumal situatsioon ja ma tundsin enese alandatud olewat. Adwokaat oli peale selle oma poole krooni maha jätnud, selle peaks ta tagasi saama. Tahtsin mehele rahaga järgi jooksta, piletimüüja hoidis mu aga tagasi:

„Ma wõtan selle poole krooni omale,“ ütles ta, „siis wõlgnete mulle ainult weel pool krooni.“

Ag ma andsin talle terve krooni. Ta oli truult oma kohal olnud ja ma tahtsin talle oma lugupidamist awaldada. Ta tänas ka otsekoheselt ja ulatas mulle lahkudes oma käe.

Löödud mehena rändasin ma koju. Pettumus, haawatus halwas mind, tah-tejõuetuna uitsin ma piki uulitsaid ja ei mõtelnudki, kuhu lähen. Õnnetuse haripunktiks oli, et mul nüüd enam raha polnud, et Kristiaaniasse tagasi sõita.

Wihma walas endiselt.

Olin jõudnud ühe suure maja juure; uulitsalt silmasin walgustatud piletikas-sat. See oli töölisühing. Aegajalt läks keegi hiline sisse, lunastas pileti akna

juures ja kadus saali suurte uste taha. Küsisin piletimüüjalt, palju inimesi sees on. Peaaegu wälja müüdid.

Wilets direktor oli minu oma hiilgusega wõitnud.

Siis hiilisin ma oma keldrisse tagasi. Ma ei söönud ega joonud, waid läksin waides woodisse.

Öösel koputati mu uksele ja keegi mees astus tuppa. Ta kandis küünalt käes See oli herra direktor.

"Kuidas läks loenguga?" küsis ta.

Teistel asjaoludel oleksin ma ta toast wisanud, kuid nüüd olin ma nii murtud, et wastasin, ma olla loobunud kõnepidamisest.

Ta naeratas.

Polla olnud ilm loengu jaoks ilukirjandusest, seletasin ma. Sellest pidada ta ju ise aru saama!

Ta naeratas weel ikka.

"Teie peate ainult teadma, kui kolossaalselt baromeeter on langenud," ütlesin ma.

"Mul oli wäljamüüdid maja, wastas ta. Muide, ta ei naeratanud enam, waid palus wabandust, et ta mind on eksitanud. Ta tulla ettepanekuga.

Ta ettepanek oli kummaline: ta tuli, et mind uuesti paluda kõnelejaks oma etendustel.

Tundsin enese oma sisimas haawatud, ja palusin teda kõige kindlamini, minu õist rahu mitte kauem segada.

Selle asemel, et lahkuda, istus ta küünal käes, mu woodiserwale.

"Wõime ometi sellest rääkida," ütles ta. Ja seletas mul e, et drammenlane, kelle ta loomi seletama angasheerinud, olla liig tuntud. Ta ise — direktor — olla fenomenaalse menu saawutanud oma antispiritistlikkude kunsttükkidega, aga Drammeni kõnemees olla kogu mõju ära narrinud. "Ah, see on ju Björn Pedersen!" olla inimesed hüüdnud; kust sa selle mägra wõtsid?" Kui aga Björn Pedersen programmi põhjal seletas, see polla mäger, waid hüään Aafrikast. kes juba kolm misjonääri nahka olla pannud, siis kisendasid inimesed wihaselt, et ta neid lollideks pidawat. — "Ma ei saa sellest aru," ütles direktor. — "olin ta näo mustaks wõõbanud ja talle paruka pähe pannud, aga ikkagi tundsid inimesed ta ära."

See kõik ei huwitanud mind, ja ma pöörasin näo seina poole.

"Mõtlege järgi," ütles herra direktor, enne kui lahkus. "Wõib olla annan ma Teile kuus krooni õhtu pealt, kui oma asja hästi teete"

Kunagi ei lange ma nii alatu töö tasapinnale, nagu tema mulle soowitas! Inimesel on ometi ausust kehas'

* * *

Järgmisel päewal tuli herra direktor minu juure ja palus mind kõnet waadata, mis loomadest westa. Kui ma teda siin-seal weidi parandaksin ja keelt siluksin. siis annaks ta mulle selle eest kaks krooni.

Waatamata oma pahameele peale, wõtsin ma töö teha. Tegin sellega ju mehele heateo, ja see oli teatud mõttes ikkagi kirjanduse huwides. Peale selle oli mul seda kahte krooni wäga waja. Aga ma palusin teda, et ta mu kaastöö salajas hoiaks.

Töötasin terve päewa, tegin täitsa uue kõne algusest lõpuni, mahutasin temasse palju tunnet ja palju nalja, ehtisin ta pillikkude kõnekäänudega ja lõpuks waldas mind ennast suur waimustus oma töö wastu. See oli tõelik kunsttükk, paarist wiletsast loomast niipalju kokku kirjutada. Kui ma õhtul herra direktorile oma teose ette lugesin, siis ütles mees, et ta oma elus midagi sarnast weel kuulnud polla. Nii suure mulje oli kõne ta peale awaldanud. Ta andis mulle lugupidamise sunnil kolm krooni.

See liigutas ja õnnestas mind. Hakasin uut lootust oma kirjanduslikuks katseks ammutama.

"Kui mul ainult oleks tubli mees, kes selle kõnega wõiks asineda!" ütles direktor. "Niisugus meest pole siin olemas!"

Hakkasin asja üle järgi mõtlema. See oli ju lõpuks ikkagi rumal, kui mõni Björn Pedersen selle kõne kätte saab ja ta ära narrib. Säärast mõtetki ma ei kannatanud.

Teatud tingimustel wõiksin ma ju selle kõne pidada," ütlesin ma.

Direktor lükkas oma tooli lähemale. "Millised on tingimused? Maksan seitse krooni!"

"Jah, sellest jätkub. Aga peasi on, et asi jääb meie wahela, kes Teie kõnemees on."

„Seda ma luban!”

„Jah, Teie saate ometi aru,” ütlesin, mina, „et minu elukutsega inimene loomade üle rääkida ei tohiks.”

Jah, sellest sai ta aru.

„Tahan siis tõesti Teid sellega aidata.”

Direktor tänas.

Kui kell seitse oli, läksime meie koos töölisühingusse. Pidin loomi nägema ja nendega ümberkäimist õppima.

Selgus, et need olid kaks ahwi, üks kilpkonn, üks karu, kaks noort hunti ja üks mäger.

Huntidest ja mägrast polnud mu seletuses sõnagi, seda enam aga ühest Aafrika hüäänist, ühest saarmast ja sooblist „mida juba piiblis tuntakse”, samati oli seal kõnet ühest hiiglasuurest Ameerika hallist karust. Kilpkonnast oli teinud suurepärase nalja, et ta on väga peen daam, kes sööb waid kilpkonnasuppi.

„Kus siis on soobel ja saarmas?” küsisin ma.

„Siin!” wastas direktor ja osutas kahele noorele hundile.

„Ja kus on hüään?”

Siis näitas ta ilma pikema jututa mägra peale.

„Hüään on siin!”

Läksin tumepunaseks wiha pärast ja ütlesin:

„Nii see asi ei lähe; see on pettus! Ma pean seda uskuma, mida kuulutan; see peab olema mu weendumus.”

„Ärme selle tühja asja pärast tülli läheme,” ütles direktor. Ta tõi wiinapudeli nurgast ja pakkus mulle lonksu.

Et näidata, et mul midagi ta isiku wastu ei ole, waid ainult ta musta äri wastu, wõtsin ma klaasi ja jõin tühjaks. Ta ise jõi pärast mind

„Ärge saatke mind õnnetusse!” ütles ta. — „Kõne on nii suurepärane, loomad pole ka halwad, tõesti mitte; waadake ainult, milline suur karu! Pidage ainult praegu kõne, siis on kõik hea!”

Esimesed inimesed hakkasid saali ilmuma, ja direktor läks ala kärsitumaks. Tema saatus oli minu käes, ja oij loomulik, et ma oma suurt wõimu

mõõdukalt käsitasin. Peale selle sain ma wõimatusest aru, neid paljud muudatusi oma kõnes lühikese ajaga läbi wiia; peale selle oli wõimatu mägra kirjelduse sama sügawat tunnet mahutada kui kohutawa hüääni kirjeldusse. Muudatustega kaotaks seega mu kirjanduslik teos enam, kui ma wastutada suudan. Seda ütlesin ma herra direktorile.

Ta sai kõigest aru. Ta walas uue napsi klaasi, ja ma jõin.

Etendus algas täie saali ees, antispiritist tegi kunsttükke, millest ükski kurat jagu ei saanud; ta tõmbas taskurätte oma ninast, wõttis süda-soldati kellegi wanamoori taskust all saalis, lasi laual woodipõhjal tantsida, ilma et teda oleks puudutanud; oli herra direktor waim ja kadus põrandas olewa prao wahele. Publik oli waimustuses, müristas jalgadega mis hirmus. Nüüd oli loomade käes järg. Herra direktor wiis nad ise rahwa ette, ühe teise järgi, ja ma pidin kõike seletama.

Otsekohe oli mulle selge, et ma säärast menu kui herra direktor iialgi ei wõi loota; aga ma hellitasin lootust, et arusaajam ollus publiku seas huwi minu töö wastu tunneb. Ja see lootus ei pidanud kujunema pettumuseks.

Kui kilpkonn oli esitatud, jäid mulle üle waid maal elawad loomad, ja ma walisin oma lähtekohaks Noa, kes kõigest loomadest, kes mitte wees ei wõinud elada; kaks eksemplaari oma laewa wõttis.

Aga etendus ei awaldanud suuremat muljet, humoor oli publikust lahkunud. Sooblist ja saarmast ei imetletud sugugi nagu waja, kuigi ma jutustasin, kui milmesse neist loomadest Saaba kuninganna oli riidetatud, kui ta Saalomoni juure kulla tuli. Nüüd tundsin ma aga juba, et hästi rääkisin; hõogudes piiblikust teemist ja mõlemast napsist, läks mu kõne wärwikaks ja ilusaks, ma taganesin oma paberite juurest ja lõin uue teksti, ja kui ma lõpetasin, siis hüüdsid mitu häält saalist „braawo!” ja terve maja plaksutas.

„Seal eesriide taga seisab naps!” sosistas mulle direktor.

Astusin taha ja leidsin napsi. Pudel seisis kõrwal. Istusin silmapilguks toolile.

Wahepeal wiis direktor uue looma rahwa eite ja ootas mind. Walasin uue napsi klaasi ja istusin weelkord. Ooteaeg oli aga herra direktorile wist liig pikk tundunud, seepärast algas ta ise seletust oma rumalas segus, ja ma kuusin oma ehmatuseks, et ta hüääni käisile oli wõtnud; lõpuks eksis ta koguni ja ütles mäger. Seal waldas mind õiglane wiha, ma astusin lawale, kiskusin herra direktori kõrwale ja hakkasin ise rääkima. Hüään oli ju etenduse trump, pidin rääkima kui kunagi warem, et teda päästa, ja juba mu ilmumisel, kui ma direktori eemaldas, oli publik minu poolt. Ma wapustasin direktori usaldust, ütlesin, ta polla iialgi elus hüääni näinud, ja ma alustasin säärase looma ohjeldamatu elu kirjeldusega. Napsid mõjusid, mu waimustus tõusis pead pööritawale kõrgusele; ma kuulsin ise, kuidas mu sõnad ägedamaks ja punasemaks läksid, kuna hüään seisis herra direktori jalgade ees ja kannatlikult silmitses mind oma tibatilakeste silmadega. Hoidke hästi kinni! kisendasin ma direktorile „Ta on hüpewalmis, ta tahab mu soolikaid! Hoidke püstol walmis juhtumuseks, kui ta end lahti kisub!“

Direktor oli isegi wist närwlikuks läinud, ta kiskus hüääni enese poole, — nõör katkes ja loom lipsas ta jalgade wahele. Saalist kostis naiste ja laste kriiskamine, pool publikust tõusis püsti. Sel silmapilgul oli põnewus suur. Seal jooksis hüään kiirel sammul üle näitelawa oma urgu. Direktor lõi ukse ta järgi kinni. Mürts.

Hingasime kõik kergendatult, ja ma lõpetasin oma kõnepaari sõnaga. Seekord olla meie heaga pääsnud, ütlesin ma, ja weel täna õhtul muretsewat me metslooma jaoks tugewa raudahela. Siis kummardasin ma ja astusin tagasi.

Seal mürises applaus, see oli pea-aegu kõrwlukustaw, ja kisendati kõnelejat wälja — kõnelejat. Astusin ette ja kummardasin uuesti, ja mul oli tõe-

poolest suur menu. Isegi wiimane inimene saalis plaksutas kuni ukseni.

Direktor oli rahul, ta tänas mind otsekoheselt mu abi eest. Nüüd tuleb kindlasti saal weel mitu korda täis.

Kui ma koju tahtsin minna, siis ootas mind ukse juures üks mees. See oli pawiljooni piletimüüja. Ta oli etendust waatamas käinud ja oli waimustuses. Ta kiitis suurte sõnadega mu kõneandi, ma ei tohlida mingil tingimusel loobuda oma loengust pawiljoonis, nüüd olla aeg kuulutada, nüüd, kus inimesed on kuulnud, mis ma wäärt olen. Näiteks kõne kordamine hüääni üle, nimelt siis, kui ma looma kaasa tooksin.

* * *

Aga herra direktor, see häbematu mees, ei tahtnud mulle teisel päewal raha maksta. Kui ma kirjalikult ei kohustu, et weel järgmiselgi õhtul üles astun, tahtis ta asja kohtu otsustada anda, ütles ta. Petis, kelm! Lõpuks leppisime heaga kokku: ta maksab mulle wiis krooni. Kolmega kokku, mis ta mulle juba oli annud, seega kaheksa, ja mul oli nüüd reisiraha tagasisõiduks Kristiaaniasse. Kirjutatud kõne tahtis ta aga omale pidada. Selle punkti üle kauplesime meie kaua, kuna ma talle seda kõnet profaneerimiseks ei tahtnud jätta. Teisest küljest oli ta aga kahtlemata tema omandus, sest et ta ta eest maksnud oli. Lõpuks andsin ma järgi. Ta pidas tööst wäga lugu.

„Niisugust kõnet pole ma weel warem kuulnud,“ ütles ta. „Eile wapustas ta mind enam kui kunagi ükski jutlus.“

„Jah, seal wõite näha,“ wastasin mina, „see on kirjanduse mõju rahwa peale.“

Need olid wiimased sõnad, mis talle ütlesin. Lõunarongiga sõitsin ma Kristiaaniasse tagasi.

Suudlus Marseilles.

Rootsi kirjanik Gösta Segercrantz.

„Sul on õigus,“ ütles mu sõber Rutenstierna lühikese waikimise järele ja jõi aeglaselt whisky lõpuni. „Mul oli tõesti pool aastat tagasi väike awantüür daamiga, kellele see väike wisiitkaart kuulus!“ Kummaline naeratus — nagu ta heljub mõnikord kogenud meeste huultel, kui nad naistest räägiwad — libises hetkeks üle ta näo. Siis pistis ta walge kaardi oma rahatasku tagasi.

„Kuid, tõsi, ma pole oma Rootsi sõpra weel esitlenud. Wabandust, madame! Lubate, et esitlen? Parun Gregor Rutenstierna, Rootsi saatkonna sekretäär Pariisis. 32 aastat, blond ja sinisilmaline, bon garçon, äärmiselt väike, sale ja peenliikmeline — kuid sugugi mitte naiselik.“ Meie istusime Hornbaeki hotelli terrassil. Öhtupäikese wiimane weripunane kuma sätendas wäljas merel, mis oli sile nagu peegel. Sees saalis kostsid wiimased Ameerika jazzwiisid.

Wisiitkaart, mille parun jälle tasku oli pistnud, nägi nii wälja:

Margherita Violanti

Lüüriline kunstnik

Mu sõber jutustas:

„Kohtasin teda esimest ja ainust korda Marseilles. See intensiivselt elurõõmus linn, see awatud uks Hommikumaale, oli alati olnud mu lemmikkohaks. Ta on kahtlemata Euroopas wäriwirikaim.

Ja wärwid, mis mulle hotell Continentalis igalpool silmi puutusid, kus olin peatunud teel Konstantinoopeli, pimestasid mind sõna tõsisest mõttes.

Mu tuba ei s rnanenud sugugiawalikkudele hotellitubadele. Ta mõjus isiklikult oma sisseseadega ja awaldas ühtlasi lõbusa mulje. Lugemata padjad sohwal ja kaks sügawat tugitooli olid tõepoolest siniste, punaste, roheliste, hõbedaste ja lumiwalgete toonide orgia. Kõiksugu kujulised padjad tikitud ja

maalitud kassidega ja fantastiliste loomadega Narmaste ja tuttude tuliwärg, atlasid wikerkaar.

Teenijaskond oli personifitseeritud diskretsioon. Ja wäikeses. wäga maitsekalt sisseseatud restoraani esimeses saalis mängis peaaegu virtuooslik muusikakapell, mis koosnes Itaalia wiuulimängijast ja selle kolmest wäga noorest tütrest. Et tüdrukukesed ilusad olid ja et nad gitarri, mandoolat ja mandoliini mängisid, on enesestmõistetaw.

Selles miljões kohtasin ma teda!

Istusin lõunasöögil, kuna wäikesed muusikud mängisid. Kui kohwi saanud olin, tuli peremees, monsieur Pascal, ja istus mu lauda, et mulle seltsiks olla. Ta küsis, kas mulle söök on maitunud. Ja ma wastasin weidi hajameelse noogutusega — sest kogu diner' kestwusel oli mind wangistanud ühe noore daami wälimus, kes weidi eemal mitme mustas frakis herraga istus. Ja sel määral wangistanud, mõistad, et ma ei aimanudki, mida söönud olin — ja arwatawasti ka kõik tagasihoidwuse unustanud olin, mida nõuab peentundlikkus.

Peremees naeratas nagu naeratab ainult Prantsuse hotelliperemees ja ütles pilguga noorele daamile:

„Kas pole tõsi, kaasakiskuw. Mis?“

Kahtlemata. Ta oli nõiduslik. Paksud, kuldblond juuksed, sügawad tumesinised wõi mustad silmad, mis mind kohe täiuslikult hüpnotiseerisid, korallpunane suu, täis magusust ja pilkamishimu, ja toredad walged hambad. Lai hall kasuksall rippus tal õlgadelt ja laskis aimata täiuslikult ilusat keha. Kuid kõige ilusaim olid ta silmad. Ta istus näoga minu poole ja märkas muidugi kohe mu imetlewaid pilke, mille peale ta üsna awameelselt wastas.

Monsieur Pascal kummardus minule lähemale.

„Ta on Soomest!“ sosistas ta. „Ja on abielus herraga, kes ta kõrwal istub. Sellega, kes parajasti konjakit joob. Ta nimi on Zakanos ja ta on Greeka laulja, kangelastenor! Kas pole tõsi, ta tuletab Carusot meele, nagu oleks ta tema waim.

Kuid ta on hirmuäratawalt armukade, pean Teile ütlema. Waadake ette, et ta ei märkaks, kui sulawalt Teie ta naist waatlete, muidu teeb ta skandaali. Wahetewahel on ta niiwõrd äritatud, et ta kisa all tänawal kuulda on, kui ta oma naisele stseeni teeb!"

"Tänan," katkestasin teda. "See ei huwita mind sugugi. Jutustage mulle parem weidi rohkem nõiduslikust daamist."

"Ta laulab ka!" jatkas peremees. Ta tuli Marseille'i, et kontserti anda. Kuid ta pole wist sobiwat lokaali leidnud. Proua Zakanos on muide väga iseäralik, raffineeritumalt rietatud kui muud inimesed, ja et tal temperamenti on, seda näete nii ta suust kui ka ta kirglikkudest silmadest. Mängige oma kaarte hästi, herra parun, ja hoolitsege selle eest, et ta Othello umbusklikuks ei saa, pole wõimatu, et..." ja ta waikis, pigistas ühe silma kinni ja laksutas awameelselt keelega.

Mina olin aga sel hetkel liig huwitatud, et ta ootamata ja üksikasjaliku usalduse üle pahandada.

Soomest, mõtlesin ma. Väga iseäralik. Ta ei sarnanenud põrmugi soomlannadele, keda seni olin tundnud. Kas seal ülewal põhjas weel palju leidus, kes nii imeilusad olid?

Herra Paskali imestuseks ütlesin ma, ilma daamile otsa waatamata, kõwasti järgmised laused Rootsi keeles:

"Mu armuline proua. Kas Te mulle pahane olete wõi mitte, kuid ma palun Teid mulle ütelda lubada, et põlen igatsusest Teiega tuttawaks saada. Kahjuks kuulen ma, et Teie abikaas kole armukade on... sellest hoolimata lähen nüüd suitsetamissalongi ja teesklen, et joon whiskyt. Kui Te minuga seal juttu ajada soowiksite, siis teete mu õnnelikuks. Jumal teab, kui kaua mul juhust pole olnud ainust sõna Rootsi keeles ütelda!"

Ta wastas kiire pilguga, mis mulle ütles, et istuma pean jääma. Kuid kohe selle järele kuulsin, et ta mehele Prantsuse keeles ütles, ta minewat jalutussaali, et telefoneerida.

Kaks minutit hiljem tõusin üksluisse ilmega ja lahkusin restoraanist. Väljas kohtasin teda telefonikapi ees ja hakkasin mõne austawa, wiisaka lausega kõnelema. Kui ta näost nägin, et tal midagi selle wastu pole, esitlesin end

talle. Kui see möödaski, ulatas ta mulle oma käe ja ma ruttasin seda suudlema. Laulwas Soome dialektis ütles ta siis:

"Jah, pean Teile andeks andma, kuna me ühist keelt kõneleme. Muidu oleksin Teile väga pahane olnud. Kuigi Teid kaunis huwitawa leidsin — ja pealegi wäikestest meestest unistan. Usun peaaegu, et mõlemad ühepikused oleme. Mu nimi, jah, see on wist ükskõik — mis ütleb nimi? Kuid kunstnikuna nimetan end Margherita Violanti — see on Itaalia keeles, mõistate, ja see näeb plakaadil ilus wälja. Annan siin mõne päewa pärast kontserdi... Nüüd pean minema. Mu mees on nii pööraselt armukade. Ehk teine kord. Nägemiseni, parun!"

Warsti selle järele kadus ta oma abikaasa ja mõlema teise herra seltsis wäljas ootawasse autosse. Mina olin aga wahepeal teada saanud, et ta samas korridoris elas kui minagi.

Kogu õhtu jooksin nagu palawikus ringi. Läksin Marseille'i tänawate mõl-lusse. Ästusin kinno, kadusin sealte aga poole tunni pärast. Läksin ühte tant-susalongi, kuid pöörasin warsti hotelli tagasi ja kohtasin just herra Pascali, kes naerma puhkes, kui talt küsisin, kas proua Zakanos-Violanti koju on tulnud. Jah, ta on juba woodis, herrased olid teatris."

Mul polnud rahu magada. Kõikjal nägin ta suuri, särawaid silmi ja ma needsin wale Carusot südame põhjast.

Istusin lugemistuppa ja kirjutasin talle leegitsewa armastuskirja. Selle andsin liftboyle ja lubasin talle 20 franki kui ta talle kirja weel täna õhtul nägemata kätte toimetab. See hirwitas ja wandus püha wande, et see kümne minutiga korras on, palus 20 franki ette ja sai nad ka. Nüüd läksin jälle tänawale, meeleheitlikult ja kirudes. Lõpuks jõudsin kai ääres ühte lugematuist oopiumiurkaist. Alles kell wiis hommikul pöörasin Continentat-hotelli tagasi. Sel päewal ei õnnestunud mul üldse mitte ilusat soomlannat näha. Kui lunchiks alla tulilin, oli ta abikaasaga wälja läinud. Ja homme pidin ma Konstantinoopeli ära sõitma. Mul oli nii siis ainult see ainus õhtu kasutada. Kirja oli ta saanud, nii tõendus vähemalt

boy. Kuid ta polnud midagi ütelnud, oli ainult naeratanud, seletas ta

Ma tormasin mere ääre, üürisin mootorpaadi ja sõitsin Château d'Isi, krahv Monte Kristo kuulsasse wanglasse. Õhku! Õhku! Õhku! Oopiumijoo-wastus pidi mul weel weres olema. Wandusin enesele, et rumalused nüüd möödas on.

Lõunasöögi sõin hariliku laua ääres. Igakord, kui uks jalutustuppa awanes, käis must tuksatus läbi. Olin kaks tundi ametis kõiksugu asjade söömisega, ilma teadmata, mis sõin.

Mokka juures tuli monsieur Pascal ja teatas mulle naeratades ja kõhata-des, et lauljapaar lõunat oma toas sööb. Herra Zakanosel olla õhtupoolikul jällegi üks tihedatest armukadeduse hoo-gudest olnud. Olla oletada, et ta minu wastu umbusklik olla. Kõige parem olla taganeda. Greeklane jookswat alati laetud rewolwriga ringi!

Kehitasin õlgu. Warsti selle järele läksin üles oma tuppa, tühjendas n sahtlid ja kapid ja hakkasin sisse pak-kima. Kui see tehtud oli, istusin maha, et oma Pariisi sõpradele mõned kirjad kirjutada, wiskasin siis sule käest, süü-tasin sigareti põlema — ja wajusin oma patjade wärwitoredusse.

Mu pilgud jälgisid sigareti suitsu-rõngakesi, tellisin whisky, lobisesin weidi kelderiga, kes ta tõi, ja, jälle üksi jäädes, toppisin omale piibu.

Jah, see oli eriskummaliselt mugaw tuba. Sinine waip rahustas närwe. Elektri radiaatori lõngad särasid puna-selt ja soojendasid mugawalt. Auto surises ägedalt üle tänawa, ja ukse-hoidja looshist kuuldusid ägedad ja lärmitsewad Prantsuse sõnad. Tüdru-klukused restoraanis hakkasid gitarridel klimberdama, ja ma uinusin aega-mööda sügawasti.

Äkki würgusin. Kas mu uksele ei koputatud?

Kargasin püsti. Õigus! Seal oli keegi, kes wäga ettewaatlikult, nagu sõrmeotstega, koputas, luba palus, sisse astuda tohtida. Aimduks tuksatas must läbi. Hääletult awasin ma ukse.

Margherita seisis läwel. Ta oli lõu-nasöögi tualetis — walges, õrnas klei-dis hõbekaunistustega ja käes oli tal noodirull futeraalis. Ta silmad põlesid niiskes läikes.

Järgmisel hetkel seisis ta toas. Rut-tasin ust kinni panema ja sõnalausumata wõtsin ta käte wahele.

„Siin ma olen.“ sosistas ta, ja ta pea langes mu õlale. „Kuid ainult poo-leks minutiks. Tahtsin Teid suudelda.. üks kord elus!“

Ta ulatas mulle oma imeilusad huu-led, ja ma sain suudluse, mis toredam kui paradiis.

Tõmbasin ta tugitoolile, kogelesin talle tuliseid sõnu kõrwu ja tahtsin teda jälle suudelda. Äkki aga peatusin, sest kuulsin, kuidas wäljas koridoris uks tugewa mürtsuga kinni langes. Wõi kostis see, nagu oleks ta sisse löödud? Kisa ja wanded järgnesid. Kiired sam-mud. Läbilõikawad signaalid. Ümber-paisatud tooli lärm, wandumine ja kära ja siis . . . rewolwripauk!

Margherita tõusis, ta nägu oli sur-nukahwatu.

„Mis see on, jumala pärast?“ sosis-tasin ma äritatult.

„Tasa! Mitte häältki!“ wastab ta mu kõrwa ääres. „See on politsei, kes Theodorost wangistama on tulnud. Nad.. nad . . . nad usuwad, et ta kelm on!“

Jälle kargatas pauk just minu ukse ees. Keegi naine karjatas lõikawalt, ja oli kuulda, et kari inimesi trepist alla kolistasid. Ma jooksin akna juure ja nägin herra Zakanost rewolwriga käes üle tänawa tormawat. Tema kannul olid kolm politseinikku. Zakanos tõstis rewolwri nende suunas, wälk, pauk — üks ametnikkudest lamas weres. . . . Greeklane aga kadus kottpimedas põik-tänawas. . . .

Tahtsin parajasti ümber pöörata, seal sain tugewa hoobi kukla. nägin muste päiksesilmi ees, haarasin mõ-lemä käega õhku, tuikusin tahapoole.. ja kaotasin meelemärguse. . . .”

Mu sõber, saatkonna sekretäär, tegi jutustuses peatuse.

Ma täitsin aega sellega, et Buchanan Blendi ja soodawett klaasidesse wala-sin. Me jõime waikides. Mul oli enne kawatsus üht wõi teist skeptilist äär-märgust teha. Kuid nägin ta näoilme-st, et ta tõtt kõneleb.

Sellepärast ütlesin ainult kaks wäi-kest sõnakest: „Ja siis?“

Parun Gregor äigas käega üle otsa: „Kui jälle meelemärgusele tulin,“ ju-tustas ta edasi, „paistis päike läbi

akende. Padjad särasid kirjus wärwes, radiaator hõõgus ja restoraanist all kõlas muusika. Pidi nii siis kell 1 päewal olema, sest itaallannad ja nende isa mängisid ka eineks.

Ja nüüd . . . nüüd tuleb kogu loos kõige kummalisem koht.

Ma lamasin — — riidest lahti woodis — kuid mu seljas oli ämblikuwõrgu taoline daami pesu walgest siidist!

Toolil woodi ees lebasid proua Zakanose riided, hoolikalt kokku pandud. Ta ise oli jäljetult kadunud, kuid peale selle puudus weel mõndagi: pealissärk, krae, aluspesu ning kingad ja ülikond, mida olin kandnud läinud öhtul. Peale selle märkasin oma reisipalitu ja sinna

juure kuuluwa roheka kübara puudumist. Selle wastu olid mu paberid, mu raha ja kulduur puutumata öölaual.

Ja seal leidsin ma wisiitkaardi, samasuguse, nagu mu rahataskust wälja kukkus ja mis sa juba näinud oled!

„Nii siis, kuradi pärast, hüüdsin ma. „See oli ometi juhtumus! Kuid mis ütles siis politsei?“

„Politsei?“

„Jah, kui sa talle sest teatasid. . .“

„Ma ei teatanud sest enesestmõistetawalt midagi!“ wastas parun Rutenstierna ja süütas aeglaselt sigareti. „Mispärast pidin ma seda tegema? Naist, kes nii suudelda oskab, kui tema, üles ei anta Proost!“

Marus.

Saksa kirjanik Julius Wolff.

Jääkülma öö!

Merekaldal möllab hirmus maru. Wood mürisewad, lained laksuwad ja weerewad; taewas ja maa on üksteisega tülis.

Kalamehed külas, kelle südamed täis muret, kuulawad, kuidas maru mässab, üle liiwawäljade hulub ja metsikult katusete ning uste ja akende kallal lõngutab.

Siis — koiduajal — kajab kõigesse sellesse kohutawasse möllusse kahuripauk!

Laew hukkumas!

Kõik, noored ja wanad, kargawad püsti ja ruttawad merekaldale. Seal näewad nad, et üks laew on randunud ja päästmatult hukkumas.

Tehtakse lahti päästapaat. Kõik tungiwad paati, et hädalistele appi minna.

Aga kus on Harro, nende juhataja, kes puudub ja neile muidu alati julgustajaks on olnud?

Tema on jäänud ööseks naabrikülla, kus ta wististi samuti walwas, nagu teised mehed kodus. Aga mehed ei wõi teda oodata. Meremehi, kes samasugused kui nemad, ähwardab hädaoht, ja nii lähewad nad teele. Kõike jõudu koondades sõuawad nad; paat pragiseb, lained käiwad neist üle. Weel iial enne pole nad sarnast maru näinud. Aga

nad panewad wastu, jõuawad laewale lähemale ja lähemale. Ja wiimaks ongi nad seal, hõisates teretatud hädasolewatest meestest. Laewalagi on juba wees, warandus kadunud, ainult weel mastid ulatawad weest wälja, mastid, millest hädalised tarretult kinni hoiawad.

Kalamehed päästawad nad kõik, mees mehe järele, ainult üht meest ei saa nad enam päästa. See ei jaksa ennast enam liigutada ja paat on ka juba täis, istub sügawas wees. Nad peawad lahkuma ilma selle waesemeheta.

See näeb neid kurwil silmil lahkuwat, ilma et tal oleks enam vähematki lootust eluga pääseda.

Mehed hakkawad maale tagasi sõudma. Maru on kohutaw, taewas must, meri walge wahust; mehed teewad palehigis tööd ja wõitlewad hulluslänud woogudega meeleheitlikult; ükski neist ei nõrke, ja kui nad murdlaintest õnnelikult läbi jõuawad, saabuwadki nad kõik elusalt kaldale.

Seal on ka Harro ja tema esimene küsimus kõlab:

„Kas teite nad kõik?“

„Ei, üks jäi sinna; tema oli kõrges raades ja meie ei wõinud teda päästa,“ on wastas.

„Siis toome ta!“ hüüab Harro rahulikult.

„Wõimatu, Harro; märu kaswab, meie ei jõua enam murdlaintest läbi, ei saabu enam laewa juure, waid peame selle mehe ohwerdama,“ waidlewad kalamehed.

Aga Harro ütleb:

„Paati! See on meie püha kohus! Kes aitab?“

Kõik waikiwad.

„Noh, siis lähen üksinda!“

Nüüd astub tema juure ta ema ja ütleb:

„Harro, sinu isa jäi merele ja iial ei kustu walu mu südames. Ka Uwe, sinu wend, minu noorem poeg, sõitis merele ja ei tule iial enam tagasi, see hea poiss, keda ma nii wäga armastasin. Jumal teab, kuhu lained ta wälja liiwale wiskasid. Ja nüüd tahad ka sina —!“

„Ema, ma pean! Ja kui ma ka nagu Uwe, sinu armsam laps, iial enam maale ei saabu, meie kõikide elu seisab Jumala käes!“

Ema hoiab ta ümbert kinni, palub, wannutab teda, nutab ja ahastab, et ta, tema wiimne lootus, ei lahkuks:

„Mõttele minu peale, oma wana ema peale. Olen wana —“

„Jah, ema, kas on sul siis selgesti teada, kas sel mehel, kes seal surmawäsinult raadel seisab, kodus ka ei ole ema? —“

Ta hüppab paati. Neli meest järgnewad talle, niisuguse laintemõllu jaoks liig wähe. Aga nad lähewad teele ja katsuwad õnne.

Kolm korda wirutawad murdlained neid tagasi, siis jõuawad nad neist üle. Kord kõrgel laineharjal, kord sügawas laineorus wõitleb paat, silmitsetud ja saadetud hingetult rannas seiswatelt kalameestelt.

Nad jõuawad wráki juure. Weel ikka ripub kõiestikus wõõras mees.

Harro ronib nõõre mööda üles ja toob mehe, kes juba pooltardunud, ise maha. Aga mees elab, ja nad sõuawad temaga tagasi kuigi see järk kõige raskem oli raskest julgusteost.

Nad tulewad!

Paadis, mida walge waht ümbritseb, tõuseb Harro tüüri juures püsti ja annab käega märku. Ja weel enne kui paadipõhi põhja puutub, paneb ta käed toruna suu juure ja hüüab üdist läbitungiwal toonil:

„Ema, ma toon sulle Uwe, sinu poja!“

Unenägu.

Saksa kirjanik H. Werner.

Me rääkisime kummalistest unenägudest. Olime kõik saanud neist erilised kogemused. Keegi tuntud arst, kes meie seltskonda kuulus, waikis — ja kui temalt küsiti, kas ta unenägudele ka mingisuguse tähenduse annab, siis jutustas ta:

„Wiibisin hulga aastate eest ühes Prantsuse supeluskohas mere ääres. Rõõmus seltskond inimesi kogus iga õhtu kokku ja enamasti istuti juttu puhudes keskööni wõi weel kauemini.

Kord läksin ma jälle pärast keskööd oma tuppa, surmawäsinult. Lugesin kirja, mille laualt olin leidnud, jäin tigitoolile magama. Waewalt olid mu silmad kinni wajunud, kui mulle näis, nagu astuksin ma ühes suures linnas minule tundmatust majast wälja ja näeksin, et maja ees seisab surnuwanker.

Pea siin tähendama seletuseks neile, kes wõõraid kombeid ei tunne, et Prantsusmaa surmawankrid teistsugused on kui meil. Nad on seal nagu pikergused tõllad, kahel küljel klaasaknad, taga uks, kust puusärk sisse lükatakse.

Niisuguse surnuwankri nägin ma nüüd unes oma ees. Aga sellest ei olnud weel küllalt. Wankri kõrwal seisis noor, arwata wiieteistkümnepaastane poiss mustas, tressidiga kaunistatud kuues, mille pealt weel tresside wahe't rida wäikseid, läikiwaid metallnööpe silma paistis. Nähes mind, awas ta surnuwankri ukse ja, lahkesti tere tades, tähendas mulle käega, et wankrisse astuksin.

Kuigi ebaharilikud sündmused unes igapäewaste muljed järele jätawad, mäletan siiski, et ma tookord unes kan-

gesti ehmatasin ja ennast nii äkki tagasi tõmbasin, et pea kõvasti vastu tuge löin. Muidugi ärkasin siis wiibimata üles.

Kahe päewa jooksul unustasin endi lõbusas seltskonnas selle unenäo, aga kolmandal ööl kordus ta minu suureks hämmastuseks täpselt samal kombel. Siis tuli ta korratute waheaegade järele, iga kolme wõi nelja päewa tagant, uuesti.

Wiimaks hakkas see mind wäsitama. Eriti kummaline oli selle juures täpne sama maja, sama surnuwankri ja kõige pealt poisi sama riietuse ja sama näo kordumine. Alati kutsus ta mind samasuguse lahkusega wankrisse astuma.

Ma pidasin ta kuue, ta tressid ja nõöbid, ta walkjad juuksed ja hallid silmad, mis üksteisest pisut eemal seisisid ja kalasilmi meele tuletasid, hästi meelles.

Mõni nädal hiljem lahkusime mere äärest. Mina reisisin Pariisi ja asusin elama esimesse hotelli. Sinna jõudsimel õhtul hulga tuttawate seltsis. Mina riietusin ruttu ja läksin lifti juure, et sellega alla söögisaali sõita.

Korridoris nägin oma tuttawaid, kes samuti lifti juure ruttasid. Mina aga lähenesin esimesena uksele ning waju-tasin elektrinõobile.

Natukese aja pärast kuulsin ma lifti ülestuleku naginat. Ma awasin ukse ja — pörkasin kokkudes tagasi, nagu oleksin näinud äkki enese ees surma inimese kujul. Lahtise ukse wahele ilmus

umbes wiieteistkümneaastane poiss heledate juustega ja hallide kalasilmadega, must kuub tressidega ja metallnõõpidega seljas, täpselt sama, nagu ma teda unes palju korda olin näinud.

Poiss seisis wankuwa lifti lähel ja palus mind lahkel näol sinna sisse astuda.

Peaaegu ütlesin, et ma siis elus esimest korda tunda sain, et mõnel inimesel juuksed ehmatuses wõiwad püsti tõusta. Enesest mõista tõmbusin ma teadwusetult kohe tagasi ja jooksin, nii ruttu kui jõudsin, trepist alla. Nagu juba ütlesin, oli söögisaal all.

Lift ootas silmanähtawalt suuremat wõõrastehulka, mina aga istusin ees-toas kiiktoolil, tundes ja teades, et näost olin surmakahwatu.

Ja . . . ei mäleta . . . see kestis wõib olla mõned sekundid . . . äkitselt kajas hirmus kisa. Sellele järgnes kohutaw pragin . . . ja — mina langsin minestusse.

Kui jälle toibusin, nägin eessaalis weriseid inimkehi, mis rutuga linadesse mähitud.

Ka noor poiss sai surma. Seda kuulsin hiljem

Ja nüüd palun ma minu unenäo ja selle õnnetuse kokkukuuluwust mulle ära seletada, kui selleks kellegil lusti on. Mind nimetatakse õigusega kahtlejaks; sest kui see kellelegi teisele oleks juhtunud, mina ei oleks seda ialgi uskunud."

Kuradi kalliskiwi.

Inglise kirjanik Lafcadio Hearn.

Kui Juan de la Torre, üks kuulsamatest conquistadoredest, Lima linna ligidal ühest huacasest määratu waranduse leidis ja omandas, läksid Hispaania sõdurid nagu hulluks ja hakkasid kõik indiaanlaste wanades kindlustes ja surnuaedades warandusi otsima. Nii olid ka kapten Diego Gumieli sõdurid kokku heitnud, et Miraflore huacastest üheskoos warandusi otsida. Nad olid

seal juba nädalate kaupa kaewanud, ilma et vähematki wäärtasja oleksid leidnud.

Ka Suurel Reedel aastal 1547 olid kolm sõdurit — hoolimata pühast päewast, sest inimese ahnusele pole midagi püha — hommikust saadik palehigis kaewanud, aga mitte midagi leidnud: ei ehteid ega sawiriistagi, mis mõnda pesot oleks wäärt olnud. Ainult

ühe muumia olid nad leidnud! Siis kirusid nad, ihkasid kuradit näha, needisid taewa wägesid ja teotasid nii hirmsasti, et isegi kurat oma kõrwad watiga pidi täitma.

Päike oli parajasti loodunud; sõdurid walmistusid Limasse tagasimineku wastu ja kirusid ihneid indiaanlasi nende andeksandmata rumaluse eest, et nad endid ei olnud matta lasknud kuld- ja hõbewoodites. Ja üks hispaanlane andis muumiale nii kõwa jalalopsu, et see tüki maad edasi lendas. Seal pudenes üks säraw kalliskivi tema küljest ning weeres muumiale pikkamisi järele.

"Canario!" — kisendas üks sõdur. "Mis on siis see? Santa Maria! Milline tore kalliskivi!"

Ja ta tahtis kalliskiwile parajasti järele jooksta, kui ta seltsimees, kes muumiat lükanud ja suur kakleja oli, teda tagasi hoidis — hüüdes:

"Pea, seltsimees! Tahan olla neetud, kui see kalliskivi ei kuulu mulle, sest mina leidsin muumia!"

"Wõtku sind kurat! Mina nägin teda esimesena sirawat ja suren ennem, kui et keegi teine ta omale saab."

"Cepos quedos!" müristas kolmas, tõmbas mõõga ja wehkis sellega: "Kas siis mina ei olegi keegi?"

"Caracolines! Isegi kuradi wanaema ei pea teda minult wõtma!" kisendas kakleja ja kahmas põueoa.

Ja siis algas nende wahel kole kakelus.

Järgmisel päewal leidsid mõned mitayod ühe kakleja surnukeha ja kaks raskesti haawatut. Need palusid, et neile pihtisa saadetaks, jaenne kui nad surid, jutustasid nad loo kalliskiwist ja kuidas see neid wõitluse puhul oli wõikalt ja kahwatult walgustanud.

Aga kalliskivi ennast ei leitud.

Muinasjutt jutustab, see olla kuradi oma ja igal suure reede ööl wõiwat rändajad tema kardetawat sära näha huacaste kohal, mis selle legendi läbi on kuulsaks saanud.

Raamatutest.

Kes teisele hea raamatu kingib, annab talle enam kui raha, leiba ja tööd; ta annab talle rahu, rõõmu, rõõmsust.
H. Löns.

*

Raamatud majas annawad wõimalusi, sellest nende maagilik mõju — ka kui neid ei loeta.

*

Hästiwalitud raamatukogu on ainus põrand, kus me minewiku ja olewiku kõige suuremate waimudega wabalt wõime juttu westa.

*

Raamatud ilusas kõites — on pidulikult riietatud sõpradering, kes meile enam wõib anda kui kõige wäljawalitum seltskond.

*

Kes inimestele häid raamatuid annab, kel annet on südames igapäewse wastupanu surematuse heledate kingituste wastu murda ja ausa tunde ning tungiwa kiitusega neid weenduma panna, see pakub oma ajale enam kui kõik wiletsad kirjutajad, kes ainult lugete maitset rikuwad.

Hardenberg.

Wiie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binns'i romaan.

3

„Seda ma ei unusta, sest tal on see paha omadus, et minu wahetewahel ära unustab,“ wastas noor neiu rõõmsasti, „Praegu tarmitab ta mind kästjalaks. Pean Teie kohe tema juure wiima.“

„Olen walmis, miss Callaghan.“

Ja kui Jaawa temale naeratades järgnes, tuli talle äkki meele Callaghani kõnelemine temaga.

Sellejuures kadus ta naeratus ja ta otsustas pilwe. Callaghan ei olnud nähtawasti filmapillkugi mõtelnud oma õe peale, kui ta ennast temale seltsimeheks pakkus. Tema uuel sõbral polnud õigust hädaohtudele anduda. Selle neiu seadmine kõige wähemagi hädaohu ette, oleks olnud kuritöö.

Tema mõttekäik katkestati äkki, kui noor neiu poolelbi tema poole pööras ja ütles:

„Ma ei tea, mis olete Andyle teinud, mr. Balgrave, sest tema on ärewusest otse meeleu. Mis loodate näha pilltidelt, mida ta walmistab?“

„Midaagi, millest soowin, et Teie wend selgesti iial midagi ei oleks kuulnud,“ wastas Jaawa tõsiselt.

Noor neiu plaksutas rõõmsasti käsi.

„Saladus? Kui tore! Andy peab mulle kõik jutustama. Aga siin me juba olemegi.“

Ta awas ukse ja läks ees.

Andy Callaghan seisis akna juures ja hoibus märga negatiivse wastu walguft.

Teiste tulekul pööras ta ümber. Ta silmad särasid ärewuses.

„Pildid on torebasti wälja tulnud. Jaawa, mitte ainuiski pole selguset.“

Jaawa astus Callaghani juure ja waatas üle selle õla pildile. Nora tegi sedasama.

„Need on ju kummalised pildid,“ hüüdis neiu. „Näen ainult ühe mehe käsi ja käsiwarri.“

„Muibugi,“ wastas wend naerdes, „aga see ei ole kõik, mida võib näha. Wanen selle aratõmbe kuitwama, Jaawa, ja siis jatkame oma juttu.“

Ta kinnitas pildi akna raami külge, kus õhutõmbus taht üle täis, kuitwatas käed ja istus siis toolile.

„Olen kindel, et pildid head saawad, Jaawa, peaaegu sama head kui algupärandid.“

Jaawa katkestas ta kõne peaaegu karmilt.

„Kõige parem on, Callaghan, et pildid mulle annate ja kogu selle loo unustate. Ma ei teadnud, et Teie õde siin on, ja Teie wõlgnete temale —“

„Minule, mr. Balgrave?“ hüüdis Nora. „Mis tahate sellega ütelda? Mis peab Andy unustama? Ja miks minu pärast?“

„See on asi, kus elu ja surm wõistlewad,“ oli Jaawa tõsine wastus.

„See kõlab ülihuwitawana,“ hüüdis noor neiu läkitwail silmil. „Ütelge mulle, mis see on, mina tahan seda teada.“

Jaawa pääwitanud näol oli selgesti lugeda, kui piinlik talle see asi oli. Kuid Andy Callaghani näis see lõbustawat.

„Teie ei taha seda minu õele ütelda, eks ole nii? Aga Teie ei tunne Norat. Mõnesugusel kombel oskab ta teist meist wiimaks ometi jutustama panna.“

Jaawa otsustas läks kippa, ja kui ta jälle rääkis, kõlasid ta sõnad karedana ja harituna.

„Need pildid, miss Callaghan, on ühe surnu, tapetu, käed ja käsiwarred, mehe omad, seda siin saarestikus taga on ajanud aastate kaupa mehed, kes pilltides peitunud saladust tahawad omada. Kaks korda on ta oma tagaajajate kätte langenud ja — siis — need on teda piinanud, ilma et ta saladust suutsid wälja pressida. Wiie aasta eest päästis ta Singapores minu elu. Dookford oli ta tugew mees. Kui teda jälle nägin, et tundub ma teda enam ära. Ta oli kontidendi ära kuitwanud, ta terwis oli täiesti otsas, ta oli muutunud inimeseks, selle nägemine õudu äratas. Tema mõistustki oli kahilemata kannatanud. Ja seda kõik selle saladuse pärast, mis neis pilltides peitub. Ta jutustas mulle oma loo, ja mina, kes ju ometi kaunis nüridaks olen jäänud, olin täiesti wapustatud. Sellest, mis järgnes, pean oletama, et meid kuulati, sest talle kippus tänawal kallale leegi malailane mõttega, Robjohni tappa. Kui ta waenlasel ta saladust ei oleks teadnud, oleksid nad waewalt nii kaugele läinud. Wististi teawad nad ka, et mina nüüd selle saladuse tean.“

„Mis saladus see on, mr. Jaawa?“

„See on saladus ühest saarest Wanda-meres, kus ta tütar wiibib,“ wastas Jaawa. „Subastin mehele ta surmawoodil, et ta tütre üles otsin ja teda aitan, et ta —“

„Nüüd tean!“ hüüdis Callaghan, kes juttu ainult poole kõrwaga kuulanud, wahela. „See on leekiw smaragdidest risti, millest Robjohn rääkis Lunnistage aga ühes, Jaawa, siin on jutt enam kui neiuist, ees ole?“

Jaawa noogutas jaatawalt pead.

„Siin on jutt kallistiwide sümboliks, mis — kui Robjohn palawikus ei jampinud — määratu wäärtusega on.“

Jaawa jäi äkki wait ja wahtis tarretult aknast wä-ja. Edasi rääkides kolas ta hää larmilt ja mödetuit.

„Callaghan, ma jään selle juure, mis ütlesin.“ Teie peate kogu selle loo unustama, sest Teie annaksite enese suurde hädaohu ja peate miss Callaghani sühtes ettewaatlik olema.“

„Ei, seda ei tarwitse ta teha,“ wöttis Nora naerdes sõna. „Mina muretse enese eest ise!“

„Tal on õigus,“ naeris ta wend, „hobueesl on isikustatud järelandlus wõrreldes Noroga, kui see enesele midagi pähe wõtab. Ka soowitsin Teile meele tuletada teatud tõstasju mida Teie nähtawasti arwesse ei wõta. Näiteks, et mind siia tulles keegi malailane jälgis. Wõib kaunis kindlasti oletada, et see kaabakatetari mind Teiega ja selle waese mehega, kes Njio juures lamab, usub ühenduses oiewat.“

Ta peatas ja jatkas siis natuke aja pärast:

„Minu arwates ei ole enam mõtet, et asjast loobun, kui ma ju nii kaugele olen läinud. Malailased ei usals mind lihtsalt, isegi kui seda peaingel Gabriel neile kõrwu pafundaks. Kuna ma kord A olen ütelnud, et jää mul enam muud üle, kui ka B ütelda. Sellest peate ometi aru saama, Jaawa.“

Jaawa-Jact, kes Toga-Indiat tundis, sai sest aru. Seda näitaski ta hallid murelikud silmad.

„Ja Teie õde?“ hüüdis ta.

„Andy õde läheb wemmaga igale poole kaasa,“ hüüdis noor neiu kindlusega, mis iga tahtluse tagast tõrjus.

„Ja mina kordan, et Teie ei tea, mis ütlete,“ wastas Jaawa jämedalt. „Surm on sellejuures hädaohudest kõige wähem. Tuleb arwestada palju hullumaga. See oleks Teile selge, kui tunneste Robjohni lugu. Inimesed, kes ta tapfid, on kuratlikud, elajalikud.“

„Kas tahate mind hirmutada?“ ütles noor neiu naeratades wahela.

„Ei ole mõtet Norat araks teha tahta,“ ütles Callaghan naeratades. „Maha jätta ma teba ühelgi tingimusel et wõi ja —“

„Seda nõu ma sulle ka ei annaks, Andy,“ hüüdis Nora energiliselt wahela.

„Miks ei wõiks me teba maha jätta?“ küsis Jaawa.

„Sellepärast et sellega kaabakatele ise trumbi kätte annaksime. Kui laua, usute, jätaksid nad Nora rahule? Gimene, mis kuiteksime, oleks, et ta pantwangina ära on wõidud, ja mis siis?“

Jaawa teadis küll, et neeb wäited õigustatud olid, tegi aga ometi weel wimise katse.

„Sumala eest, Callaghan, hoibuge sellest asjast! Reissige weel täna ära ja wõlke miss Callaghan kaasa. Teie ei tunne ju weel mind ja ei tea —“

„Usute?“ wastas Andy Callaghan naerdes.

„Tean Teist enam, kui usute. Näiteks, et olete Prantuse wõõrasteleegionist Tonkingis ära karanud, et olete Toga-Indias mingisuguses alati rewoluwistoonitegemas riigis radsha ametisse pannud ja kaks aastat troonil hoidnud, et olete Pitna merest lõik mererõwksid wälja kõrwetanud ja weel hulga muud asju. Inimene, kes peaaegu muinasjutuliseks isiksus tõusnud, ei saa oma nime ju tegusid salajas hoida. Ja mis ma Teist tean, sellest on mulle küllalt. Ma ei waja tõendusid Briti konsulaadist. Pealegi olen selleks liig uhke, et tagast tõmbun asjast ainult sellepärast, et see hädaohulik on!“

„Seda ei teeks ta ialgi,“ hüüdis ta õde agarasti.

Jaawa tegi meeleheitlikult tõrjuwa liigutuse.

„Teie mõlemad olete päris narrid,“ ütles ta larmilt. „Mga kuna Teie teijiti ei taha, siis pean Teie küll kaasa wõtma, kuni Teid suudan maha raputada, mis kindlasti esimesel wõimalusel sünnib Seega on asi efsalgul lõpetatud,“ jatkas ta õlgu kehitates. „Ja näib mõtelgem järele abinõude ja teese üle, kuidas siit wõimalikult ruttu eemaldume, sest mida rutemini meie mõni laewalagi jalgade all on, sest parem meile kõigile. Kõige pahem on, et minu raha-asjad parajasti just wäga pahad on.“

Andy Callaghan naeris.

„Selle wastu wäherdan ma kullas. Peale selle on mul tarwitada ka wäike jahilaew. 64 tonnine mootorpaat, millesse parajasti ajawat ollust pumbatakse.“

„Tõesti? Kõlgi jumalate juures, see on tore! Kui ruttu wõib paat sõiduwalmis olla?“

„Tarwitse anda ainult küsu. Ta on praegu Osterotije laewatehases ja teba seatakse korda. Nora ja mina tahtsime kord saartewahel ristelda, sest et meil reissjate laewadest hmu juba täis on.“

„On Teil juba meesõnd?“

„P. Iju mehi me ei tarwita. Nora ja mina oskame mõlemad mootorpaatidega häber jata; siis annab meile laewasõnnit masinoteenuseks ühe segawerelise ja selle abi. Peale selle

wajame weel Hiina kotta ja wõib olla ka üht wana merekaru, kes wahiks oleks. Seega oleks kiti korras. Paabil on kahetuhande penikoor-maline tegewusraadius ja sellest peaks küll olema, kuna ju meie päewil peaaegu igast sa-damast bensini wõin saada."

Jaawa loogutas pead. Ta silmad läitfid, kuna ta toas edasi ja tagasi jalutas.

"Core," ütles ta; "milline õnnelik juhus! Eks wõime juba päiksetõusu puhul teele minna, enne kui neil kaabakatel aega on midagi ette wõtta. Millal tahtsite oma reisi alustada?"

"Ühehommel."

"See oleks hilja. Peate ettewalmistusi ki-rustama. Wana merekaru mureisen mina, aga mis puutub Hiina kotta —"

"Ban Osterbijke lubas selle meile weel täna muretseda," ütles Callaghan.

"Selle ongi ta juba toimetanud," kinnitas Nora. "Zema tuli siia sulle seda ütleva, ja kuna ta sind ei kohanud, siis jutustas ta seda mulle."

Jaawa jäi mõtlikuks.

Ezra Robjohn luges kätt hiinlast waenlas-tets ja Jaawa ei oleks neist kedagi kaasa wõt-nud. Aga kuna mees juba wõetud oli, enne kui Callaghan asjasse segati, siis wõis kindlasti oletada, et kott kaabakate liiki ei kuulunud. See rahustas Jaawat jälle.

"Ja nüüd peame saladuse täielikult teada saamal!" ütles Nora Callaghan, Jaawale wäija-kusimust nätku waadates.

"Pole põhjust seda Teile salata," wastas Jaawa. "Ja pealegi wõib see wäga ostarbekilt olla, et Teie seda tunnete."

Ja ta ta jutustas neile Robjohni loo.

Ta kõneles põnewalt, ilma et oleks teinud palju sõnu wõi sünenenud üffilaskjadesse, mis läbi juht weel elutäemaks muutus. Mitmed hirmsad lood, mis Robjohn talle sõsttanud, pidi ta wähele jätma, aga muibu ei teinud ta midagi, et õudu nõrgestada, sest ta soowis, et Callaghan ja ta õde täieliku pildi saaksid hädasõnbest, millele nad wastu läksid.

Kui ta lõpetas, walitses toas toas külli aega waitus.

Witmaks wõttis Callaghan sõna.

"Sel Cruz Anfatal peab olema muinasju-tuhtil-wäärus!"

"Robjohn arwas, logu Sumatra kuld ei ulataks selle õstmitseks."

"Ja täbrnt?" küsis miss Callaghan aga-rasti. "On see laps wõi täiskasune?"

"Seda ma ei tea; mustaksin selle Robjohn-ilt küsima."

* * *

Kaks tundi hiljem astusid Callaghan ja Jaawa Jack hotelli tagantsest wäija õhtuhä-marikku. Niipea kui nad olid kindlad, et neid keegi ei jälginud, läksid nad kõrwalist teid mööda Osterbijke büroosse, kuhu Callaghan hollandlase lästjala laudu oli lastnud kutsuda. Wahetewahel heitisid nad mõne pilgu jõe ja seal antruskseiwatele laewabele. Tähti nägid nad mõne lambi paistel wõi pooleliawatud uksepraod laudu armastajaid paare. Jõetänawalt kostis naer ja laul kummalistel wiijdel, märk, et troo-pita õdelu oli alanud.

Kord müksas neid joobnud madrus, kes ise sellejuures kõigis wõimalikkudes teeltes kirus, ja tähti nägid nad noori neiu-d, kes enestele seitsiist otstis. Aga mehed möödufid neist ja jõudsid peagi Osterbijke büroosse.

Hollandlane istus pambusetkolil üst ja suitsetas sigarit. Kui ta Callaghani toga Jaawa pruunt nägu nägi, pildud ta filmad wihapille. Ta tõusis ja waatas Jaawale lästides otsa.

"Na, miinbeer Callaghan, Teie toote kaasa sõbra. Ma ei teadnud, et Teil Palembangis tuttawaid on. Kas eitate mind lahlesii?"

"Muibugi," wastas Callaghan naerdes ja pööras pooleldi Jaawa poole, sellele wargfelt filmi pilgutades. "Mr. Jack, minu wana sõ-ber. Kohtasin teda täna hommikul juhustikult tänawal."

Paks hollandlane istitas.

"Suurepärane," ütles ta. "Kunstin juba Teie loost, ei teadnud aga, et teine herra mr. Jack oli. Mõmüstan wäga Teiega tuttawaks saamast. Palun, wõtle istet!"

Ta tähendas oma paksu käega kabele too-ille, ja kuna ta küllalised istet wõtsid, lendas ta pilt ruttu aknast wälja, nagu oleks kedagi lootnud tänawal näha.

Sis paksus ta küllalistele arrakut.

Jaaw-Jack, kes mehe luurawat pillu nätnud, jälgis ta liigutust põnewa tähelepanuga.

5. peatüht.

Wile õffel.

"Ja nüüd ärisjad, mr. Callaghan. On Teil midagi hädalist waja?"

"Ja," wastas Callaghan, "tahaksin, et jaht-laew hommikul päitse tõusu ajal walms oleks." Osterbijke näis olewat lohutamatu.

"Aga see on ju täitsa wõimatu!"

"Wahpäraft? Kas on bensiniantikid alles täimata?"

"Ei, aga nad pole weel täiesti täis."

"Ja moon?"

„On ainult osalt laeval. Teie ei ütelnud ju, et Teil nii liire on. Aga homme õhtuks —“

„Ei, see oleks mulle liig hilja, mihinbeer,“ vastas Callaghan kindlasti. „Mina sõidan päikse tõusu ajal teele, isegi kui poole moona peaksin maha jätma.“

Hollandlane tõusis ärevalt toolilt.

„Miks see kiirus?“ vaidles ta. „Varem ei olnud Teile päew wõi faks tähtsad, ja nüüd äkki?“

Hollandlane katsus oma nägu murelikult kortjandada, aga Jaawa nägi mehe wesiinistes silmades jällegi seda luurawat pilku, mida see lord ja Callaghan näis märkawat, sest et ta hollandlasele enam mingisugust seletawat märkust ei teinud.

„Kas ei wõi ma siis oma kawatsust muuta, kui selle eest maksan?“

„Aga muidugi, nii tihti kui soovite. Mees, kel nii palju raha kui Teil, mihinbeer, wõib enesele kõik lubada. Kas tohik küsida, kas on see täna hommikuse wäikse tollupörke tagajärg?“

Hollandlase pilgus oli midagi torkawat, ja Jaawa, kes teda terawasti silmitses, jõudis arwamisele, et see mees wahėjuhatumisest enam teadis, kui ta ilmutada tahtis.

Callaghan, kellest seda küsiti, otsis põikteed.

„Ei Teile tött ütelda, mihinbeer, ma ei tunne ennast pärast tänast juhtumist siin enam julge olewat. Need malailased on käitemaksja rahwas, nagu seda raamatuteft tean. Ja nuga küljekontide wahel jaada, pole minu maitse. Sellepärast jõudsin otsusele, et siit wõimalikult ruttu waja on kaduda.“

„See pole sugugi tarwilik, mihinbeer, kui Teie ja Teie weetlew õde minu kaitse all seisate. Mina tahan hommikuse wäikse wahėjuhatumuse katjuda jälle lorda jaada.“

Jaawa, kes hollandlasti hoolega silmas pidas, murdis pead, mispärast mees küll Callaghani lahtumist katjus tatistada, wõi wah.malt wittutada. Ta mõtles koige pealt wäike wahėjuhatumise peale hotellis ja huwi peale, mis Österdijste selle juures Callaghani õe wastu ilmutanud, ja oli juba kalbumas seda Österdijste oleku põhjuselks lugema, kui mehe lähemad sõnad temas uue kahtluse esie kutusid.

„On wäga kahju, mihinbeer Callaghan, et Teie enda sellesse asjasse segasite,“ ütles hollandlane. „Askuge mind, see polenud Teie waewa wäärt. Mina tundsin seda armilise näoga hullu meest, kes maha löödi, sest ta wabis faks päewa tagasi minu juures ja palus minult abi mingisuguse nõbr meelse ettewõtte jaoks, mis ta mulle teatas. Aga mis ta mulle jutustas, oli segane soga. Olen tõesti kuulnud

juba nii mõnegi hullu loo, aga ebatõeliseimat et ita! enne. Ma pidin temaga jagama mingisuguse waranduse, waranduse, ja ta oli nii armastuswääriline, et tahtis mind teha miljonäriks.“

Österdijste hakkas heledasti naerma. Etis aga jätkas ta:

„Andsin waesele mehele ühe gulbna ja saatsin ta minema. Ma loodan, et Teie ennast tema jutust ei lastnud lõpsu meelitada.“

„Mina ei tunnegi seda lugu,“ vastas Callaghan. „Teie räägite mingisugusest warandusest? Jutustage mulle sellest. Ast huwitab mind.“

Poolkahtlew pill tabas teda hollandlase silmist. Aga märgates, et Jaawa teda silmitses, muutus ta paks nägu läbitungimatult kui maff.

„Teile poleks sellest midagi kasu,“ ütles mees ja lehitas oma lihawaid õlgu, „ja ma ei mõtlegi Teile seda hullu lugu korrata. Teie, ameeritl. sed, olete wäga romantilised,“ jatkas ta üsttades, „ja ma ei soowi, et minu kaubastjad oma aega kulutaksid jahiti pidades illusioonide ja raha peale.“

„Mina leian, et see Teist ilus ei ole, mihinbeer,“ vaidles Callaghan. „Teete mu suu estõksa wesiels, mattiute siis waiusse. Nüüd peate mulle jutustama, millist jutt on, ja kui see ka Jumal teab, milline lõus on. Juba sellepärast, et ma New Yorki tagasi jõudes oma sõpradele heameelega sooviksin asju jutustada, mida kuuldes nad oma silmad wõiksid pärani ajada.“

„Callaghan mängib oma osa hästi,“ mõtles Jaawa, kes oli jäänud tummaks tähelepantjaks.

Nüüd oli tal weene, et Österdijste katkel, Callaghani reisi ebasit liikata, wähem tegemist oli noore daamiga hotellis kui Robjohni looga. Ta ei uskunud, et Robjohn oi katinud Österdijstelt abi palumas. Aga kust tundis hollandlane seda asja?

Wael enne kui küstmus Jaawa peajus kindla luju oli omandanud, wastas hollandlane Callaghani wastuwäidetele.

„Wahest peate oma sõbraga nõu, mihinbeer Callaghan; tema annab Teile kahtlemata nõu —“

Mingisugune tobim tänawal ajas Jaawa kõrwad äkki k'k't.

Arimaja ümbruses oli kõik rahulik. Sellepärast olid kahe mehe sammud tänawal selgesti kuulda — kahe pehme tuhõli ja kahe lõwa saapa sammud. Teine jalatäiatest hakkas wiliistama. See oli wõõraslealeegionni meeskõul:

„Tiens voilà du boudin! Voilà du boudin! Pour les Alsaciens, les Suisses et les Lorrains!“

Kangemale ei olnud wilistaja jõuduud, kui Jaawa istmelt lähtu üles tõusis ja akna juure jooksis.

„Kõigi jumale juures —!“

Ta nägu oli äremusest ning wihast nii wilbal, et Callaghan temale üllatatult järele wahtis.

„Mis on, Jaawa?“

Sammud peatusid büroo ukse ees.

Jaawa jooksis ukse juure ja wastas ainult hoiatava kaeliigutuslega. Kuni ta üht kätt wäljas kuulis ukselingi järele lobawat, seadis ta enese kargamiseks walmis.

Nüüd hakkas ta Osterdijke pats teha elama. Demagi sammus ukse juure.

„Mr. Jack —“ algas ta.

„Seiske! Suu kinni, wõi, Jumala eest, ma kägistan Te surnuks,“ fofistatas Jaawa ähwardades.

Callaghanil ei olnud vähemaltki aimu, mis ees seisis. Kuna ta alles Jaawat silmitses, awanes üks pikkamisi. Jaawa läks kargamiseks kääru — nagu titaer, kes ohwrit waritseb, mõtles ta sõber. Üks ei olnud weel täiesti awanenud, kui hollandlase suust hoiatushüüe lajas.

Panukudes lendas üks jälle kinni. Wandefõna tuli Jaawa suust ja ta rusikas tabas hollandlase nägu niisuguse jõuga, et mees terwest toast läbi tagasi lendas.

Etis kiskus Jaawa ukse lahti ja tormas wälja pimedasse.

Callaghan heitis ainja pilgu hollandlasele, kes ägabes nurgas lamas, ja järgnes siis sõbrale.

Wäljas kuulis ta kireid samme. Pöördes ümber, nägi ta siht warjutoolilt kaju, kes ta sõbra kallale kargas. Järgnes tahe teha kottu-põrge, wandefõna ja mahakukkuma noa kõrin. Etis jooksis Jaawa edasi. Mtingisugune must kogu lamas ägabes maas.

Callaghan jooksis sinna ja tõmbas tihuga tule ü. es, sest et pimedas muldu midagi ei näinud. Peaaegu oleks tiff tema käest langenud näole, mille kohale ta kumardus, sest ta tundis maaslamojas ära Njio magushapu näo. Samal hetkel laskus üks käsi ta käsmarrelle.

„Kes see on, mijnheer Callaghan?“ lajas Osterdijke hääl.

„Njio Sien tuhande rõõmu lohwiust,“ wastas Callaghan tarebasti.

„Wõtats tont,“ hüüdis Osterdijke. „Ja kus on see hull inglane?“

Callaghan osutus wälja pimedusse ja tahtis sõbrale järele jooksta. Aga Osterdijke hoidis ta tagasi.

„See oleks asjatu, mr. Callaghan. Teie ei leialts teba, sest Teie ei tunne Palembangi ja

effiksite pimedas ära. Parema aidade mind haawatut büroosse lenda ja odake seal, kuni Teie sõber tagasi tuleb.“

Callaghanil filmad jälgisid sinna, kuhu Njio saatia ja teba taga-ajain Jaawa-Jack kadunud. Neist polnud enam midagi näha, sest nende sammudki olid juba kustunud. Pimedus oli nii läbitungimatu, et Callaghan lähikese arupidamite järele hollandlase nõu järele tegi. Aga tal oli wastik langenud meest kättega lobada.

„Kui Te Njiod tahate oma büroosse wita, mijnheer, siis tehke seda ilma minuta. Kuulsin nuga kuktuwat ja see oli sel hiinlasele, usun ma, wististi parajasti läes.“

Ta pööras ümber ja läks sõnalauwumata büroosse tagasi, kus ta sigariti suhu pannes oma sõbra kuguwitile põhjendust otsis. Talle tuli meele, et Osterdijke tänawal samme kuuldes oli kõrwad tiffi ajanud, ja siis ta mõju, mida wilistatud wiis ta sõbra peale oli awaldanud. Kahtlemata uskus Jaawa selle olewat mõne marguande wõi oli ta wilistaja ära tunnud. Et hilisem wõõrad Osterdijkele tuttawad olid, selles polnud kahtlust, sest see tarwitas oma hoiatushüüdeks, mis wististi Njiole määratud, Sina teelt. Kahtlemata tundis hollandlane asjade käiku. Selles oli ta kindel, seda enam, et ta aknast wälja waadates ise wõis selanusele jõuda, et toast wõimatu oli tänawal-käijaid pimedas ära tunda.

Hollandlasele oli täna hommikusest sündmusest teateid, arwatawasti ka sellest, mis hiljem Njio kohwitus sündinud. Silmanähtawalt oli tal Robjohni lor kohta enam huwi, kui näidata tahtis. Sellepärast oli waja selle mehe wastu wäga ettewaatlik olla.

Warsti sellejärele kuulis Callaghan täna-walt raskeid samme. Üks awati, ja sisse tuli Osterdijke. Ta nägi wäga kahwatu wälja ja ei teadnud nähtawasti, kuidas oma laubarwitaja wastu olla.

„Kus on Njio?“ küsis Callaghan.

„On teel oma kohwiku poole. Teie sõber on temale, nagu seda waldakse, knoelouti annud. Wabeatal on Njio sellest toibunud.“

„Kahtlemata oli see temale paras, sest tõenäoliselt kuulub temale weel enam ära.“

Natukese aja pärast küsis ta hollandlasele terawasti filma waadates terawasti:

„Ja kes oli see teine mees?“

„Kust pean mina seda teadma?“ wastas Osterdijke õlasid kehitades. „Mina teba ju ei näinud.“

„Aga tundsite wististi ära, mijnheer, sest Teie hoiatastite teba, mida Te kindlasti ei oleks teinud, kui Te —“

„Aga ma palun Teid, mr. Callaghan, mõtelge omelt, et Teie sõbra olet kahtlust ei jätnud. Ta oli kui metsaline. Kahtlemata oleks siin minu büroos kokkupõrge tulnud ja seda ei võinud ma ju lubada. Minu hoiatus oli enesest mõistetav.“

See kõlas usutawalt, selletpärast ei olnud Callaghan weendunud, sest ta ei usaldanud hollandlast. Aga ta waitis, et kuulda, mis teine veel ütleb. Ja seda ei pidanud ta kuuastotama.

„Mr. Callaghan,“ jätkas Osterdijle, „mina ei wõi Teile Teie mees sõpruselt mitte õnne soovida. Jaawa-Jackil on Taha-Indias kõige pahem kuulsus, mis itol olla wõib. Temal on palju sõdame peal. Bangels ta prantslaste kätte, nad laselid ta kui Kontingi wõdrastelegionist ära karanud mehe jalamaid maha.“

Tähendus wõdrastelegionile ühendab Callaghanis mingisugused ideed. Talle tuli meele tänawal wiikstatud wiis, mis talle oli paistnud tutaw olewat. Näid tuli talle meele, mis see oli.

„Näid tean ma seda,“ hüüdis ta ärewalt.

„Mis Te teate, mr. Callaghan?“

„Mis see inimene wäljas wiikstas. See oli wõdrastelegionist marssilaul. Kuulsin seda lord Alshieris. Armatawasti tundis minu sõber seda laulu ja ta wiikstajat, kelle peale ta, nagu näha, heameelega ei mõlle.“

„Wäga wõimalik. Sel puhul põhjened see tunne kahtlemata wastastikkusel alusel, sest Jaawa-Jack on mees, kel palju waenlast ja wähe sõpru. Sellepärast laske enesele heldud olla, mr. Callaghan, et Teie uue sõbra waituga ei ole õnne olnud. Wõite nõu kuulda intimeselt, kes siinseid olusid tunneb, ja jätke oma uus sõber siia paika. Kindlam on enese juures kanda dünamiiti ja pörgumafnaat, kui Jaawa-Jacki seltskonnas anduda.“

„Teie tunnete siis teda?“ küsis Callaghan kuitawalt.

„Aga muldugi. Teda tunneb igamees. Tema hullud tembud on kõneaineks kõigis kohwikutes siin kuni Shanghai. Ühelgi tingimusel ei tohi Teie temaga läbi läia. See oleks kardetaw Teile ja veel enam Teie weetlewale õele. Kui Teie äkilne soov, Palembangist päikse tõusul lahkuda, selle uue sõpruse tagajärg on, nagu ma usun, siis annan ma Teile tungiwalt nõu, asja veel lord järele mõelda. See punase peaga kelm —“

„Teie räägite minu sõbrast!“

„Aga mu armast Teie ei tunne ju seda meest veel sugugi, ja kui ta hommikul Teie seltsis teele läheb —“

„Sellest ei olnud juttu,“ lakkestas Callaghan.

„Tõh, aga mina pole enam laps ja ostan asja kokkukuluwust wäga hästi mõelda. Selle mehe hull lugu, kes Njio juures suri, on Teie luulewõimu ärritanud ja nüüd tahate otsima minna asja, mis ainult waimuhaige peas pesitseb.“

„Kust Ta sellele tulete, et mina seda tahan otsima minna?“ küsis Callaghan rahulikut.

„Sumal taewas,“ hüüdis hollandlane, „kas ma Teile juba ei ütelnud, et ma enam laps ei ole ja et see hull mees mulle oma loo ise on jutustanud? Tean ka, et ta selle Jaawale Njio Siem lohwiku werandal jutustas, enne kui ta alla tänawale hüppas ja jurmale läte wähele jooksis. Ei ole midagi kergemat, kui seda kõike kokku riimida.“

Callaghan oli netid hollandlase wihaselid sõnu waitse lõbuga kuulanud. Kui mees hingetult peatas, julgustas ta teda jatkamisele.

„Nii, nii,“ ütles ta, „aga, palun, jutustage edasi. Mis Te räägite, huwitab mind juuresti. Mis olete enesele siis kokku riiminud?“

Hollandlane ei süwenenud sellesse küsimusse. Ta hammustas huuli ja ta nägu muutus veel tõmmumaks.

Teiknud waheajal kajasid tänawalt uuesti sammud. Mõlemad mehed jäid kuulama.

Siis softstas Callaghan:

„Wean kühlo, et see on minu sõber.“

Hollandlase huulte tungis wandesõna, mida ta suure waewaga näis tagasi hoitawat. Selle asemel softstas ta tungiwalt:

„Ma hoiatan Teid wiimast korda selle mehe eest, mr. Callaghan. Kui te tingimata tahate hommikul wara teele sõita, siis tehke seda wähemalt üht.“

„Olen harjunud seda tegema, mis ise tahan, mijnheer,“ wastas Callaghan kuitawalt.

„Aga smaragdriist ei saa Teie kalgil,“ lakkas Osterdijle juust.

„Misjaois see ärewus, mijnheer Osterdijle,“ wastas Callaghan naeratades, „asja pärast mida olemas ei ole?“

Uks kisti lahti, ja Jaawa-Jack, märg pealaest jalatallant, astus tuppa. Jäma et ainustki pilku oleks heitnud hollandlasele, pööras ta Callaghanit poole.

„Olete walmis, Andy?“

„Jgal ajal, Jack,“ oli wastus, siis kisas ta, hollandlase poole pöördes, juure: „Nii jääb nii, warahommikul sõidame wälja.“

Osterdijle wastas ainult rõhklides.

Callaghan soowis talle head ööd ja lastas esimesena hüroost.

Tänawal softstas Jaawa temale hoiatuse sõrwa.

„Soidke oma rewolwer lastewalmis ja jääge minu sõrwal.“

Õpetus juurelõikuses

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgpassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

Õpetus llutikanduses masinal ja käsitsi, kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse wastu

mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

Lembitu tän. 2, krt. 3, tel. 26-46.

Ameeriklane wõttis rewolwuri ja pani oma kae sõbra lastwarrele.

„Teie olete ju nahani märg, Jaawa. Mis on sündinud? Kus Te olite?“

„Wees. Süppasin kaabakale järele.“

„Kas saite ta kätte?“

„Ei, ja mis veel pahem, ma ei teagi, kas ta veel elab wõi uppunud on.“

Ta wakis mõne hetke, jattas siis sügawa pettumusega:

„Juba wiis aastat ootan ma selle inimesega jälle kokkusaamist ja —“

Jaawa ei lõpetanud üllust. Callaghan wakis lootes, et salabusiitkust kohtamistest enam tuleb. Ait midagi ei järgnenud, siis tundis ta ise tungi sõbrale teatada, mis wahel ajal oli sündinud.

„Kas teate, kes see mees oli, kelle Teie maha lõid?“

„Ei, tean ainult, et ta mind tahtis nooga surmuts pista.“

„See oli Njio.“

„Njio!“ hüüdis Jaawa imestades. „On see kindel? Kuid see mind ei hämmastagi, sest Njio on läbi ja läbi kaabakas. Need mõlemad on tõepoolest tore paar!“

Nad wakkisid, kuni hotell nähtawale tuli. Siis wõttis Callaghan jälle sõna.

„Õsterdijale teab curv Ansatost enam kui ütles, ja temale on see väga tähtjas, et meie hommikul wara ära ei sõidaks.“

„Seba me ei teegi,“ wastas Jaawa ruttu offstades. „Meie sõidame juba täna õffel. Sellega ei arwesta ei hollandlane ega Njio ega ka ta sektimehed.“

„Kga meil pole moonu.“

„Selle muretseme teel, wähest Watawias.“

„Ja meeskond, keda weel wajame?“

„Muretsemine mina. Teon, kust neid saab. Tunnit aja pärast on nad laemal.“

„Plus, mina teen taasa ja Nora kindlasti ka.“

Wahetuhtumusteta jõudsid nad hotelli. Potta astudes, hüppas Nora toolilt ja jookkis nettle nähtawa kergendustundega wastu.

„Sumalale tänu, et jälle tulate; kuulsin hirmsaid lugusid, mis mu kartma panid.“

„Kellelt, Nora?“

„Kõige weetlemamalt wäitselt neilt, keda enesele wõid ette kujutada. Näeb wäija nagu Lanagera-kuju ja räägib Inglise keelt nahjata rõhuga. Ta —“

„O, ja see on Teie wend, mis Callaghan; wõin seda juba sarnadusest näha.“

Jaawa pööras kõneleja poole, keda nähes imestuse ja umbusalduse segu ta hallidesse silmadesse tõusis.

6. peatükk.

San-Eshun.

See imestus oli õigustatud. Nägu, mis Jaawa nägi, oli owaalne, millest püsikonid ainult õige wähe wälja tõusid. Juusate kumerate kulmude alt järeld wälja laks musta, mõistatuslikku silma. Wäike nägu oli ülemäärane shingitunud, huuled olid ainult laks purpurpunast kriipsu. Riided olid tal väga kallid — kõige raskemast stiidist, rohkesti kullaga tikitud, nõõbid ilustatud jadedega ja muude asjadega, millele Jaawa ei osanud nime anda.

Mustad juuksed olid tal niherdatud jabe-ndeltega üles lohenbatud, jadedäwõrud rippusid tal käerannetel, ja kõrwaripatsid, ilustatud liwidega, mille tult nende ehtsuse juures ei lastunud kahelda, rippusid tal wäikestelt kõrwaleh- tedelt alla. Ta pistis tumesinise stiidist kingad punaste kandadega olid rikkalikult tikitud pärlitega.

Koik Idamaa ilu näis temas olewat ühen- datud. Ta oli väga ilus, wõlur ja weetlem. Wähemalt paistis see nii Jaawale, kui ta seda wäikest kuniinglikku kuju silmitses.

Nora hääl äratas ta tema imestusest.

„Jah, San-Eshun,“ hüüdis noor ameeri- lanna rõõmsasti naerdes, „neid on minu wend ja tema sõber, kes parajasti ühest hädaohikult käigut õnnelikult koju tulewad.“

„Äite hiinlanna tegi tutvustamise juures sügawa kumarduse.“

„Rõõmustab Teid tundma saades,“ ütles ta wäike naeratusega, mis awas tal laks rida walgeid pärlhambaid kahe geraniumihuule wahel.

Jaawa wastas kumardusele külmalt, kuna Callaghan lõbusasti naerma plahwatas.

„Kõõm on tähtja minu pool, mis Sane-Eshun,“ ütles ta. „Doodetawasti ei ole Teie minu õde mitte liiasti kohutanud.“

Jälle loitis naeratus hiinlanna mandel-filmis.

„Jutustasin ainult ühe wäikse loo ajawit-teks, ja tema ei karda seda sugugi nii wäga, kui ütleb. See ei ole ameeriklanna wiis.“

„Selles on Teil küll õigus, mis Sane-Eshun,“ wastas Callaghan naerdes. „Wähem kui hiir ei suuda Norat heidutada.“

Sane-Eshun oli waheajal Jaawa poole pöörnud ja filmisest teda küsitawalt. Ta märkas mehe märgi riideid ja ütles siis Norale:

„Oskan jutustada wäikseid looteid, aga mõni telne oskab jutustada suurt. See siin.“

Ta tähendas Jaawa-Jeckile, ja kui Nora filmid selles suunas järgnesid, märkas ta, et meeste käik ometi polnud lõppenud nii sünd-musteta, kui ta oli arwanud.

„D.“ sofiistas ta. „Teie olete ju tähtja märg. ehk küll wihma pole sadanud. Mis —“

Sotataw pill Jaawalt panti Nora wäikima. Neiu punastas mõtte juures, et ehk etteawaata-mata oli olnud.

Sane-Eshun, kes seda märkas, hüüdis ruttu: „Mina lahkun nüüd, mis Callaghan. Teie sõber tahab nähtawasti saladust jutustada.“

Ta kummardas ja tippis minema.

Jaawa pilgud järgnesid temale mõllikult. Siis küsis ta Noralt järsku:

„Kas nimetate temale minu nime?“

Nora kohkus ja wastas ruttu:

„Ei usu — ei, olen kindel, aga tema tunneb Teid.“

„Nähtawasti. Kes ta on?“

„Ta nimi on Sane-Eshun ja ta on, nagu ta mulle ütles, oma isa seitsis, kes kaupmees on, Singaporest kias tulnud.“

„Sa, ei tea, kas see tõsi on. Kas wõite mulle laenata ühtkonna, Callaghan?“ jättas ta Callaghani poole pöördes.

„Boole tosinat, kui soowite,“ wastas Callaghan naerdes. „Saadan Teile ühe tupp.“

Kui Jaawa netuga üksi jäi, waatas ta temale uuritawalt otsa.

„Ma loodan, et Te midagi ei loobisenu, mis Callaghan.“

Neiu punastas kergesti ja pahameel wälkus ta filmis.

„Mis Te seda küsite?“ küsis ta ärritatult.

„Sellepärast, et me enestele niisugust luksust ei wõi lubada,“ ütles Jaawa. „See hiinlanna tunneb minu nime, kuigi Teie seda temale pole ütelnud ja kuigi ta tema oma ätlemist mööda parajasti Singaporest on tulnud. Te peate möödma, et see wäga kummaline on.“

„Wahest mitte nii wäga, kuidas usute,“ wastas mis Callaghan pisut rahulikumalt. „Teie olete kaugel tuntud isik, mr. Palgrave; minu wend on Teil kolmel ksjugusel juhtumisel kumlnud, enne kui Teiega tutwunes. Kuu-lus mees, kes Te olete, ei tohi seda imestada. Wõimalik, et Teid Sane-Eshunile on näidatud.“

„Doodetawasti on Teil õigus,“ oli Jaawa wastus. „Kui mitte, siis —“

Ta katkestas jutu äkki ja hüüdis siis äre-walt:

„Midagi on sündinud. Waadake ometi oma wenda. Ta näeb wälja, nagu oleks uputus löit ta mehed kaasa wõtnud.“

(Järgneb).

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.

Wäljaandja Kirjastus-osalühisus „Aireng“.

Trükitud „Edu“ trükitojas, G. Kompasil t. 40, Tallinnas.

Kindimõistatus

Nr. 4 (94).

Kahest terwest ja kahest poolikust tikust tuleb nelinurk teha, mida ühe ainsa sirgjoonega kolmeks kolmnurgaks wõib jaotada.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 30. aprillini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 8 (98).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja: 1) G. d'Annunzio — „Surnud linn“, tragöödia; 2) J. Barbarus — „Kolmnurk“; 3) Georg Kaiser — „Gaas“.

„Romaan'i“ tallus.

Priimann, William Põiklik. H. Reimann, Höbe-
mägi, Edmund Senkel, A. Witsut, A. Wööl-
mann.

Narwast: A. Kuusma, P. Kross, I. Kaup-
mees, Konst. Karukäpp, A. Lääne, Lilly. Ly ja
Li, L. Meermann, A. Peis, L. Ratasepp, Sikk,
W. Tensing.

Tapalt: H. D., A. Jantra, W. Kull, Freddy
Kiwirähk, B. Luuk, E. Luuk, E. Mikkin, H.
Mikkin, M. Puusep.

Paidest: Martin Neller, Arnold Pitka,
Heinrich Pauls.

Jõhwist: B. Eljas, Clara Kask, Marta
Mägar, Aleksandra Mägar, M. Piilstok, John.
Pupp, Salme Supp, Ida Wikerpuu.

Mõisaküllast: W. Lilienblatt, M. hkel
Palu, Ella Palu, J. Reinhaus, J. Wildfluss. **Ote-
pääst:** Richard Anton, Heino Mälk, K. Saar.
Wäike Maarjast: Hugo Hanschmidt, Lut-
ter, Friedrich Mähkelson, Wally Wehik, Arnold
Wehik. **Rakkest:** Harald Asusaar. **Wäge-
walt:** Graziella. **Tõrwast:** H. Awlof. **Ab-
jast:** A. Aasamõis, Ilmar Mägi. **Raplust:**
Adele Bomann, E. Keigla, S. Tiiwas, Raimond
Tiisel. **Lihulast:** Woldemar Brandt, **Risti-
küllast:** E. Grents. **Keilast:** Joh. Gutmann,
A. Kutpri. **Kuremäelt:** Wold. Eemann, Joh.
Kangur, Alide Torpan. **Lehtsest:** Ellen Hint-
senberg. **Liiwalt:** Elly Jaik. **Sindist:** Endel
Huik, G. Jurisson, Victor Klassen, Krist. Soo-
wik, A. Wangis. **Baltiskist:** Alfred Lipp.
Haapsalust: H. Tarwis, R. Klink, Wolde-
mar Kiwisto, M. Lössmann. **Lellest:** H. Kop-

pel, Daniel Rammal. **Wiru Roelast:** A.
Kaaber, A. Neublau. **Tahkurannast:** L.
Kohw. **Elwast:** Joh. Kister, H. Lang, Olew
Mürk, Joh. Teder. **Luistest:** Sophie Kromal.
Järwelt: Gertha Kase, A. Kase. **Sakust:**
Konn, Wi-Re. **Osmussaarelt:** L. Kirnmann.
Wõsult: E. Loosberg. **Aserist:** Th. Kärt-
mann, A. Toomingas, T. Weigel. **Kuresaa-
rest:** L. Ludwig, N. Piik, A. Üksti. **Pala-
muselt:** M. Lõoke. **Kasarist:** K. Lemmer-
gas. **Iisakust:** Ida Maasik. **Arest:** M. Madisson
Riiseperest: R. Pilberg. **Üksnurmest,**
A. Niinepuu. **Vändrast:** A. Rossmann. **Ka-
balast:** Leo Rikken, Helmy Weske. **Waiwa-
rast:** E. Siren. **Nõmmelt:** Hans Luugus.
Regina L., Richard Puskar. **Torist:** Miil
Türielt: M. Paulus. **Rõnquist:** O. Ritson.
Sompast: R. Rikken. **Kolust:** Jaan Tõ-
nisson. **Kohtla Järwelt:** Karin Roots. **Jõ-
gewalt:** R. Terasmägi, N. Urbanowitsch:
Kolga Jaanist: Lydia Sild. **Riiseljalt.**
Paul Simonlatser.

Asukoht teadmata: Ada Itter, R. Ero,
A. Limberg, Alja Melder, H. Peet, Alide Tun-
nel, Agnes Webermann.

Neist wõitsid loosimisel: 1) 7 naela shõ-
kolaadi; **A. Nugis**, Tallinnast Paltiski mnt. 4;
2) 5 naela shokoladi; **Aleksandra Mägar**,
Jõhwist Ühisgümnaasium; 3) 3 naela shoko-
laadi, **Emma Silmann**, Tartust, Küüni
tän. 5—6.

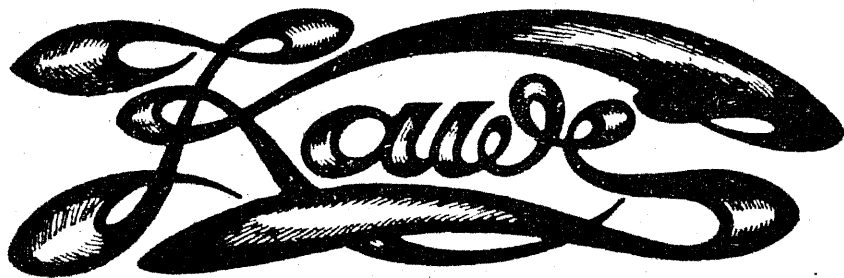
„Romaani“ talitus.

„Romaan'i“ hindmõistatuste lahendajatele.

K/M. „Sport'i“ poolt määratud auhindade väljaloo-
simine hindmõistatuse nr. 1 (91) õigete lahenduste saat-
jate wahel on 19. weebruaril s. a. kell 3. p. l. „Ro-
maan'i“ talituses, Müüriwahe tän. 16., millest hindmõis-
tatuste lahendajaid lahkesti osa wõtta palume.

„Romaan'i“ talitus.

Shokolad ja kompwekid

Nõudke igalt poolt.

„Rahwaleht“ \equiv ilmub nüüd \equiv kolm korda nädalas.

„RAHWALEHT“ on ajaleht kõigile, kel aega wõi raha ei jätku päewalehtede lugemiseks.

„Rahwaleht“ uuel alusel pakub lugejatele jookswatest päewauudistest alati kõige wärskeimat, sisukamat ja kaasakiskuhamat. Igawatel targutustel pole „Rahwalehes“ aset.

„Rahwaleht“ paneb eriti suurt rõhku kohtukoja teadete, põnewate romaanide ja juttude peale.

„Rahwalehes“ on lugejatel oma nurk, kus nad mõtteid wõivad wahe-
tada küsimuste üle, mis selgitamist nõuawad.

„Rahwaleht“ ei seisa ühegi erakonna teenistuses. Ta toob halastamata päewawalgele kõigi seltskonnakihtide warjuküljed.

„Rahwaleht“ on huwitaw, kuid ühtlasi ka odaw: Postiga koju saates 60 marka kuus, 180 marka weerandaastas.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postiasutused ja lehetellimiste wastuwõtjad.

Aadress: „Rahwaleht“, Raekoja plats nr. 4, Tallinn.

„Rahwaleht“ on müügil väljaspool Tallinnat iga teisipäewa, neljapäewa ja laupäewa hommikul.